

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉSE

2019. április

ELEMZÉS

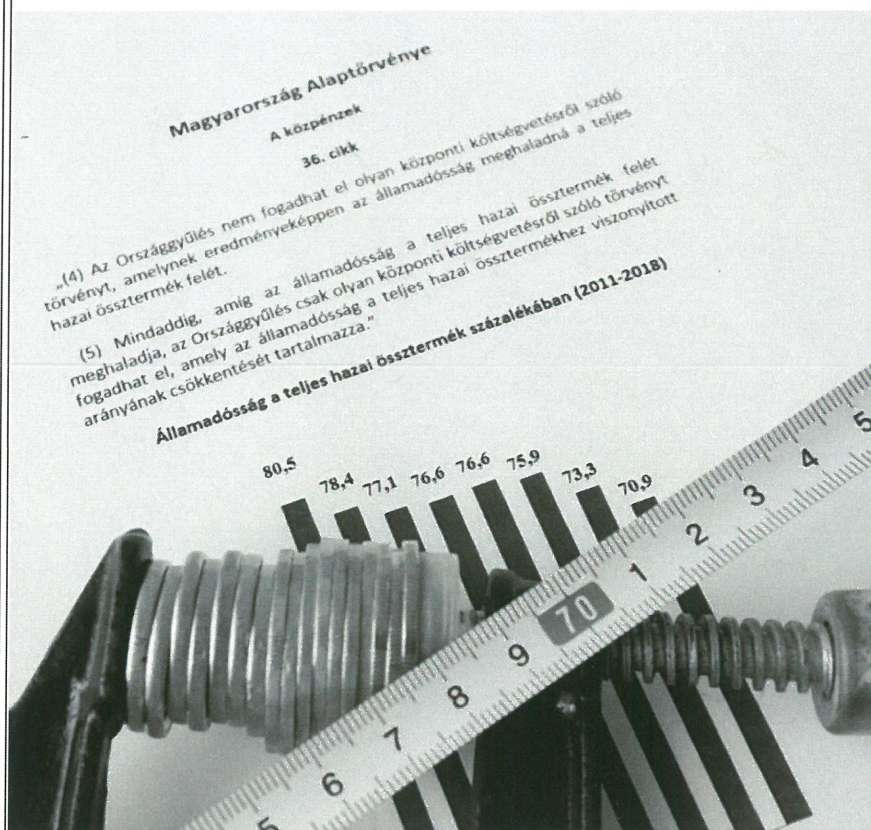
Az adósságcsökkentés fenntarthatósága

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉSE

ELEMZÉS

Az adósságcsökkentés fenntarthatósága

ENGEDELYEZŐ:

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

ELNÖK

Domokos László elnök

Szerkesztő:

DR. SIMON JÓZSEF projektvezető

Az elemzés elkészítését felügyelte:

DR. PULAY GYULA ZOLTÁN felügyeleti vezető

Készítették:

NAGY MARIANNA számvevő

ÖRDÖGH ANDREA számvevő

FODOR ILONA számvevő gyakornok

Az Elemzés
az interneten
a www.asz.hu
oldalon
olvasható.

Kiadja az Állami Számvevőszék

EL-1279-011/2019

—▶	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	4
—▶	BEVEZETÉS	6
—▶	1. AZ ELEMZÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE.....	7
—▶	2. AZ INDIKÁTOROK ÉRTÉKELÉSE	14
—▶	3. AZ ÉRTÉKFA SZINTJEINEK ÉRTÉKELÉSE.....	39
—▶	RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK.....	44
—▶	FOGALOMTÁR.....	45
—▶	FELHASZNÁLT IRODALOM	47
—▶	MELLÉKLETEK	51

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Magyarország Alaptörvénye az állam eladósodottságának mérséklését, azaz az államadósság GDP-hez viszonyított arányának (államadósság-mutató) folyamatos csökkentését írja elő, mindaddig, amíg értéke az 50,0 százalékot meghaladja. Erre tekintettel az Állami Számvevőszék elemzést készített az államadósság-mutató csökkentésének fenntarthatóságáról.

Az egyes tényezőcsoportok értékelése egy rövidebb távon ható, mennyiségi, valamint egy-egy középtávon is ható minőségi és fenntarthatósági tényező alapján történt. Minden tényezőhöz indikátorok kerültek kiválasztásra, amelyek értékét a vonatkozó időszak, alapvetően a 2014-2017. évek adatai alapján számszerűsítettük, de az értékelésnél figyelembe vettük a 2018. évről rendelkezésre álló adatokat is. Az egyes tényezőcsoportok kockázati minősítése a kapcsolódó három tényező értékelése a mögöttes indikátor változása alapján került meghatározásra. A tényezőcsoportok és a tényezők minősítését az alábbi táblázat foglalja össze.

A tényezőcsoportok és a tényezők minősítése

Tényezőcsoport megnevezése	Tényezőcsoport minősítése	Fenntarthatósági tényező	Minőségi tényező	Mennyiségi tényező
<i>Költségvetési hiány</i>	Stabil	Stabil	Stabil	Negatív
<i>Államadósság-kezelés – Devizaadósság</i>	Pozitív	Pozitív	Stabil	Pozitív
<i>Államadósság-kezelés – Forintadósság</i>	Stabil	Stabil	Stabil	Stabil
<i>Versenyképesség- külső</i>	Pozitív	Stabil	Pozitív	Pozitív
<i>Versenyképesség- belső</i>	Stabil	Stabil	Negatív	Pozitív
<i>Fejlesztés</i>	Stabil	Pozitív	Stabil	Stabil
<i>Foglalkoztatás</i>	Pozitív	Pozitív	Pozitív	Pozitív
<i>Fogyasztás</i>	Pozitív	Pozitív	Pozitív	Pozitív
<i>Gazdasági-társadalmi fenntarthatóság</i>	Pozitív	Pozitív	Pozitív	Pozitív

A **költségvetési hiány tényezőcsoport** két tényezője, a centralizációs arány és a kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiánya, esetében nem merült fel kockázat. Az elsődleges költségvetési egyenleg indikátorának értéke viszont negatív kockázatot jelez. A 2017. évi negatív elsődleges (pénzforgalmi) költségvetési egyenleg oka az uniós támogatások központi költségvetésből történő megelőlegezése. Ez a költségvetési hiányt és ezáltal az államadósságot rövidtávon növelte. Ugyanakkor a megelőlegezés a következő évek költségvetését tehermentesítette, azaz azokban az években elősegíti majd az adósságmutató javulását.

Az **államadósság-kezelést jellemző két tényezőcsoport** esetében negatív kockázat nem merült fel a tényezők esetében. Pozitív kockázatot jelentett a devizaadósság részarányának csökkenése és a forint-árfolyam ingadozásának jelentős mérséklődése. A 2018. évtől kezdődően a pénzpiacokon megfigyelhető a hozamok emelkedése, amelynek folytatódása a következő években növeli majd az államadóssághoz kapcsolódó kamatkidadásokat.

A fenti három tényezőcsoport két stabil és egy pozitív minősítése alapján az **államadósság** egésze kockázati szempontból stabilnak minősíthető. Az államadósság nominális növekedése folytatódott, de az államadósság szerkezete a sérülékenység szempontjából sokkal kedvezőbbé vált.

A **versenyképesség külső tényezőcsoportjának** pozitív minősítését a folyó fizetési mérleg többlete, és a nettó nemzetközi befektetési pozíció javulása eredményezte. Az exportpiaci részesedés összességében stabilan alakult.

A **versenyképesség belső tényezőcsoportjának** három tényezője eltérő minősítést kapott. Az ipari termelés versenyképessége változásának stabil minősítése arra vezethető vissza, hogy az ipari termelés bővülése a 2016. évben lelassult, az ipar munkaerőköltségének növekedését pedig a termelékenység emelkedése a 2017. évben sem tudta ellensúlyozni, a termelés újra dinamikus bővülés ellenére sem. A munkaerőköltség dinamikus növekedése negatív kockázati tényezőt jelent a versenyképesség szempontjából. Pozitív minősítést kapott a szolgáltatások bruttó értékének alakulása tényező, amely növekvő dinamikát mutatott a vizsgált időszakban.

A **fejlesztés tényezőcsoport** esetén pozitív kockázati tényezőt jelentett a vállalati hitelállomány dinamikus bővülése, ami az együtt járt a vállalati beruházások bővülésével. Stabil minősítést kapott, de kedvezőtlennek tekinthető, hogy a K+F ráfordítások értéke a GDP százalékában nem változott a 2014-2017. évek között. A bruttó-állóeszköz felhalmozás a GDP százalékában tényező a vizsgált időszakban jelentősen hullámozott, együttesen stabil minősítést kapott.

A **foglalkoztatás tényezőcsoport** indikátorai egységesen pozitív kockázatokat jeleznek. A foglalkoztatási arány folyamatos emelkedése támogatja a GDP növekedését, az aktivitási ráta növekedése segíti a folyamat fenntarthatóságát, a tartós munkanélküliség mérséklődése pedig azt jelzi, hogy a munkaerő-kínálat szerkezete alkalmazkodni tud a növekvő kereslethez.

A **fogyasztás tényezőcsoport**hoz tartozó tényezők pozitív minősítést kaptak. A bruttó reálkeresetek folyamatos emelkedése, a háztartások fogyasztási kiadásainak bővülése és a háztartások pénzügyi eszközeinek értéke is folyamatosan növekedett az elemzett időszakban.

A **gazdasági-társadalmi fenntarthatóság tényezőcsoport** tényezőinek mindegyike pozitív kockázatot hordozott. A szegénységi arány csökkent. Növekedett az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek száma. A 25-64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők arányának változása tényező indikátora a teljes időszakra nézve pozitív kockázatot jelzett, de a mutató 2017. évi csökkenése kedvezőtlennek minősíthető.

Az államadósság-mutató folyamatos csökkenését – az államadósság mérsékeltebb növekedése mellett – a **GDP** dinamikus növekedése eredményezte a vizsgált időszakban. A GDP-re ható öt tényezőcsoport közül négynek a pozitív minősítése azt jelzi, hogy rövid- és középtávon is folytatódhat az a folyamat, amely szerint a gazdaságot arányaiban egyre kevésbé terheli az adósság.

Az egyes tényezők folyamatainak értékelése alapján megállapítható, hogy az államadósság-mutató értékének fenntartható csökkenését összesen tizenöt tényező támogatja. Ugyanakkor az elemzés által feltárt két negatív kockázati tényező – az elsődleges költségvetési hiány és a munkaerőköltség – jövőbeni nyomon követése, értékelése szükséges, annak érdekében, hogy azok hatásai középtávon is kezelhetőek legyenek.

BEVEZETÉS

A 2008. évben kirobbant globális pénzügyi válság jelentős költségvetési hiányt és az államadósság ugrásszerű növekedését okozta számos országban, így Magyarországon is. Ennek kapcsán általánosságban megfogalmazódott az a kérdés, hogy az érintett országok legfőbb ellenőrző szervei (számvevőszékei) miért nem jelezték előre ezt a veszélyt, miért nem hívták fel a figyelmet országuk sérülékeny „pontjaira”. E kérdésre adott válaszként több országban is megerősítették a számvevőszék tanácsadó szerepét annak érdekében, hogy ellenőrzési tapasztalataik szintetizálásával a rendszerszintű kockázatokra is felhívják a figyelmet.

E világtendenciával összhangban az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évben elfogadott (új) törvény is rögzíti az Állami Számvevőszék (ÁSZ) tanácsadói feladatát, valamint azt, hogy feladatkörében elemzéseket, tanulmányokat készíthet. Az ÁSZ élt ezzel a felhatalmazással, és az elmúlt években számos elemzést jelentetett meg. Ezek az ellenőrzések során tett megállapítások összegző értékelése mellett, a statisztikai adatok és a vonatkozó szakirodalom alapján feltárták a közsféra valamely területének jellemző trendjeit, és rámutattak a költségvetési, pénzügyi és gazdálkodási kockázatokra. Ezen elemzések alapozták meg azt, hogy az ÁSZ egy olyan átfogó elemzést készítsen, amely bemutatja az államadósság-mutató csökkenésére ható kockázati tényezőket. Az ÁSZ legfőbb célja ezáltal, hogy a magyar gazdaság sérülékenysége csökkenjen, továbbá, hogy felhívja a figyelmet mely területeken szükséges kitüntetett figyelem a gazdaságpolitika szereplői részéről.

Az elemzés a 2014-2017. évi gazdasági folyamatokat dolgozza fel. Ennek indoka, hogy az indikátorok kiszámításához ezen évekre állnak rendelkezésre teljes körűen a szükséges adatok. Ugyanakkor az exportpiaci részesedés tényező esetében a 2013. évi adat, továbbá az egyes folyamatok alakulásának elemzésekor a releváns és rendelkezésre álló 2018. évi adatok is bemutatásra kerülnek.

Magyarország Alaptörvényének közpénzügyi fejezete az államadósság-mutató folyamatos mérés-kelésének kötelezettségét fogalmazza meg mindaddig, amíg a mutató értéke nem csökken 50,0% alá. Indokolt ezért, hogy az ÁSZ költségvetési, makrogazdasági elemzésének a közép-pontjában is ez a mutató álljon, azaz arra keresse a választ, hogy az államadósság-mutató folyamatos csökkentése ellen milyen kockázati tényezők hatnak. Az ÁSZ elemzésének sajátossága, hogy a makrogazdasági folyamatokat, az ÁSZ alkotmányos szerepével összhangban, közpénzügyi aspektusból értékeli. Az elemzésben alkalmazott értékelési módszertan nézőpontja ez alapján eltér a pénzügyi piacok szereplőinek profit szempontú megközelítésétől. Az elemzés általános kerete egyúttal kijelöli az összeállításra kerülő elemzés társadalmi indokoltságát.

A kitűzött célok elérése érdekében elsőként az elemzés első fejezete általánosan bemutatja a módszertani hátteret, ennek főbb összefüggéseit. Ezt követően kerül sor a felhasznált indikátorok és a mögöttes összefüggések értékelésére, majd ez alapján következik az adósságcsökkentés fenntarthatóságára hatást gyakorló kockázati tényező bemutatása. Végül az elemzés az egyes tényezők elemzése alapján megfogalmazható következtetések ismertetésével zárul a feltárt kockázati térkép alapján.

1. AZ ELEMZÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE

Az államadósság-mutató az államadósságot a bruttó hazai termék arányában fejezi ki. Az államadósság-mutató egy olyan szintetikus mutató, amelynek számlálójára és nevezőjére is számos tényező gyakorol hatást. Az elemzés szempontjából szükséges azt is figyelembe venni, hogy az államadósság-mutató számlálóját és a nevezőjét alakító tényezők között összetett kölcsönhatások is érvényesülnek.

Az államadósság-mutatónak a gazdasági-társadalmi szempontú fenntartható fejlődés szempontjából is nagy jelentősége van, hiszen a népesedési folyamatok, a környezeti erőforrások megőrzése vagy pusztítása, a társadalmi béke, a pénzügyi egyensúly mind-mind tükröződik a mutató alakulásában. Például nyilvánvaló, hogy egy csökkenő és idősödő népességű ország számára egyre nyomasztóbb terhet jelent a korábban felhalmozott államadósság finanszírozása. Következésképpen az elemzés azokat a tényezőket és folyamatokat mutatja be és értékeli, amelyek az államadósság-mutatóra hatást gyakorolnak, befolyásolják a számlálóját, nevezőjét, vagy mindkettőt egyaránt érintik.

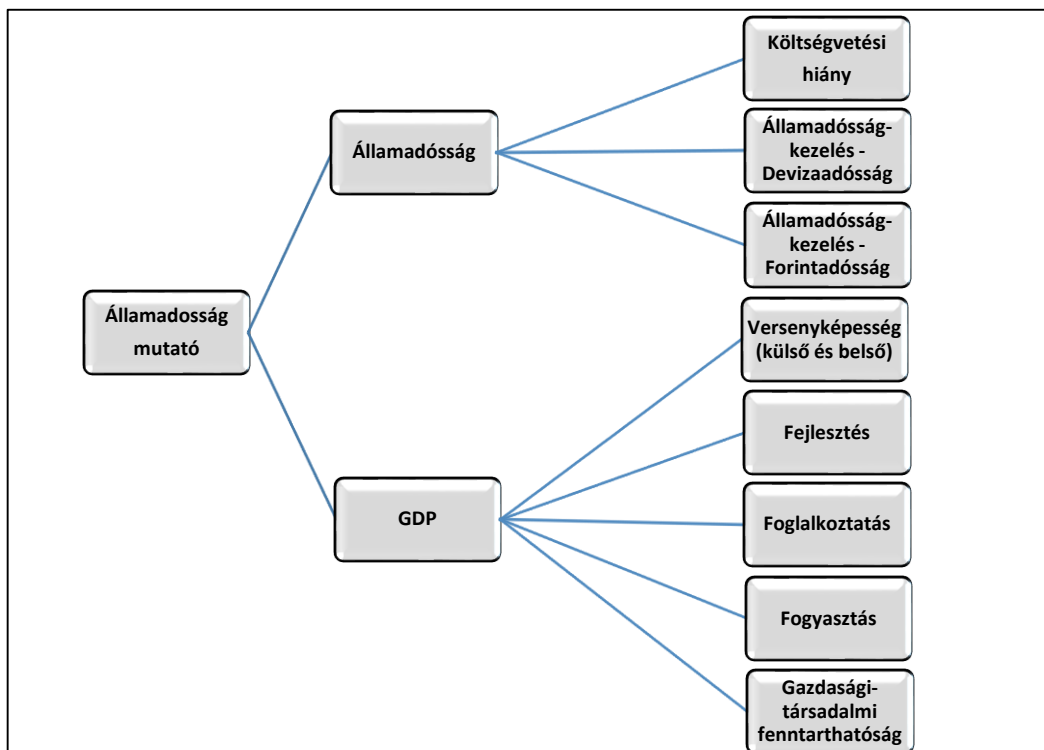
Az értékfa modell adaptálása

Az államadósság-mutatóra ható tényezők rendszerezése érdekében a magánszférában alkalmazott ún. „értékfa” („Value driver tree”) modellt alkalmazta az elemzés. Az „értékfa” modellt a magánszféra vállalkozásai a vállalati stratégiák értékelésére dolgozták ki. Lényege, hogy az elemzés középpontjába különböző tényezőcsoportok helyezhetők és a módszer által meghatározhatók az ehhez tartozó további elágazási pontok. Az egyes elágazási pontok végén található tényezőkhöz pedig egy-egy olyan indikátor azonosítható, amely alapvetően leírja az adott terület jellemzőit.

Az elemzés keretében az „értékfa” modell középpontjában az államadósság-mutató található. Az „értékfa” adaptált változatának első két elágazását szemlélteti az **1. ábra**.

Az ábra az államadósság-mutató alakulását befolyásoló főbb tényezőket mutatja be az államháztartás és a GDP szempontjából. Az államadósság esetében három, a GDP esetében öt fő meghatározó tényezőcsoportot azonosítható az elemzés keretében.

Az államadósság-mutató értékfájának első két elágazása

Forrás: ÁSZ szerkesztés

Az indikátorok általános jellemzői

A fenntartható adósságcsökkentés szempontjából a kockázati tényezők meghatározásához Magyarország Alaptörvénye ad kiindulópontot, amely a gazdaságpolitika és a kapcsolódó politikák számára – az elemzési téma szempontjából – egyetlen célt rögzít, az állam eladósodottságának folyamatos mérséklését mindaddig, amíg az államadósság nem csökken a bruttó hazai termék (vagyis a GDP) 50,0 százaléka alá. Ebből következően negatív kockázati tényezőknek azok a költségvetési és makrogazdasági folyamatok tekinthetők, amelyek veszélyeztetik Magyarország eladósodottságának mérséklését. Ezzel szemben a pozitív kockázati tényezők támogatják az államadósság-mutató folyamatos csökkenését.

Az értékfá egyes tényezőcsoportjainak tényezőihez tartozó indikátorok meghatározása két fő kritérium alapján történt. Az első kritérium, hogy az indikátor tartalmilag alkalmas legyen makroszintű kockázat jelzésére. Kockázati tényező az elemzés keretében azon tényezőket jelenti, amelyek változása befolyásolja az államadósság-mutató alakulását. Pozitív hatás esetében pozitív kockázati tényezőnek, negatív hatás esetén negatív kockázati tényezőnek nevezzük.

Az indikátorok kiválasztásának második kritériuma, hogy a kiszámításukhoz szükséges alapadatok elérhetőek legyenek és a nyilvánosságra hozataluk megfelelő időpontban történjen. Az

egyres indikátorokhoz felhasznált adatok teljes körűen elérhetőek a KSH, az Eurostat, az ÁKK, illetve az MNB honlapján, valamint a zárszámadási törvényekben. Az indikátorok számításához szükséges alapadatok rendelkezésre állását részletesen az **1. számú melléklet** tartalmazza.

Az 1. számú melléklet második oszlopában látható bizonyos indikátorok esetében az évközi adatok elérhetősége. Mindez azért fontos, mert az adatok évközi változásának tendenciái is elemzhetővé válnak, amennyiben az adott tényezőnél az elemzés a módszertan szerint kockázatot tár fel.

Az elemzés során mennyiségi, minőségi és fenntarthatósági jellegű indikátorok kerültek meghatározásra. Ezen indikátorok által lehetséges a közgazdasági folyamatok rövid és középtávú jellemzése. Ezért is fontos, hogy az elemzés keretében valamennyi tényezőcsoporton belül mindhárom típusú tényező megtalálható.

A közvetlen mennyiségi jellegű tényezők alapján egyértelműen jellemezhető közgazdasági szempontból az adott tényezőcsoport valamely meghatározó folyamata. A mennyiségi jellegű tényezők további sajátossága, hogy az államadósság-mutatóval kapcsolatos meghatározó közgazdasági területek, tényezők rövid távú jellemzésére alkalmasak. Az ilyen tényezőkhöz kapcsolódó indikátorok értéke jellemzően 1-2 éves időtartamban is viszonylag gyorsan változhat.

A minőségi jellegű tényezők szerepe, hogy általuk az adott tényezőcsoport által nyújtott „teljesítmény” átfogó értékelése lehetséges. A teljesítmény az elemzés keretében minden esetben az adott tényezőcsoport folyamatainak részhatásait összefoglaló következményeket jeleníti meg. A minőségi jellegű tényezőkhöz tartozó indikátorok elemzése által a középtávú folyamatok bemutatása lehetséges. Ezen indikátorok változását összetett mögöttes tényezőrendszer határozza meg, amelyből következően a kormányzati intézkedések és egyéb közgazdasági változások lassabban éreztetik hatásukat e területeken. Egy adott minőségi jellegű tényező negatív minősítése továbbá azt is kifejezi, hogy ennek változása, a pozitív tendencia elérése, jellemzően több évet igényel.

A fenntarthatósági jellegű tényezők az adott tényezőcsoport folyamatainak általános keretfeltételeit fejezik ki. Jellemzően a gazdasági folyamatok hosszabb távú folyamatait jellemzik, ezáltal rövid és középtávon az e tényezőkhöz tartozó indikátorok értékének módosítására csak korlátozottan állnak rendelkezésre gazdaságpolitikai eszközök. A fenntarthatósági jellegű tényezők a mennyiségi és a minőségi jellegű tényezőkhöz is kapcsolódnak, mert a kapcsolódó indikátorok értékét a mennyiségi és minőségi típusú indikátorok jellemzően megalapozzák. További sajátosságuk, hogy változásuk iránya és ennek mértéke is visszahat a mennyiségi és minőségi jellegű tényezőkhöz kapcsolódó indikátorok alakulására.

Az elemzés elkészítéséhez felhasznált tényezők kapcsolatát az „értékfa” megközelítéssel, az államadósság-mutató összetevőivel, illetve egyes elágazásaival az **1. számú táblázat** mutatja be, amelyben félkövér kiemeléssel szerepelnek a fenntarthatósági, dőlt betűvel a minőségi, normál betűtípussal pedig a mennyiségi jellegű tényezők.

1. táblázat

Az államadósság-mutatóra hatást gyakorló tényezők értékfája

1. szint	2. szint Tényezőcsoportok	3. szint Tényezők
1. Államadósság	1.1 Költségvetési hiány	Centralizációs arány változása
		<i>Kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiányának változása a GDP százalékában</i>
		Elsődleges költségvetési egyenleg változása a GDP százalékában
	1.2 Államadósság-kezelés - Devizaadósság	Devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított arányának változása
		<i>Euró kötvény felárának változása</i>
		Árfolyam-érzékenység változása
	1.3 Államadósság-kezelés - Forintadósság	Referenciahozamok „széttartásának” változása
		<i>Forintadósság durációjának változása</i>
		Kamatkiadások változása a GDP százalékában
2. GDP	2.1 Versenyképesség (külső és belső)	Exportpiaci részesedés változása
		<i>Nettó nemzetközi befektetési pozíció változása</i>
		Folyó fizetési mérleg egyenlegének változása a GDP százalékában
		Ipari termelés versenyképességének változása
		<i>Munkaerőköltség változása</i>
		Szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének változása

2. GDP	2.2 Fejlesztés	Vállalati hitelállomány változása
		<i>K+F ráfordítások változása a GDP százalékában</i>
		Bruttó állóeszköz felhalmozás változása a GDP százalékában
	2.3 Foglalkoztatás	Aktivitási ráta változása
		<i>Tartós munkanélküliségi ráta változása</i>
		Foglalkoztatási arány változása
	2.4. Fogyasztás	Háztartások pénzügyi eszközeinek állományváltozása
		<i>Bruttó reálkeresetek változása</i>
		Háztartások fogyasztási kiadásainak változása
	2.5 Gazdasági-társadalmi fenntarthatóság	Szegénységi arány változása
		A 25-64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők arányának változása
Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek számának változása		

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A tényezők értékelésének alapelvei

Az elemzés elvégzése során a következő alapelvek szerint történt a tényezők értékelése.

- **Államadósságra való fókuszálás elve:** Az elemzés kizárólag a GDP arányos államadósság-mutató alakulásával kapcsolatos kockázati tényezőket tárta fel és értékelte. Az egyéb közgazdasági, makrogazdasági összefüggések, kockázati tényezők elemzése nem volt tárgya az elemzésnek.
- **Kockázati tényezőkre való fókuszálás elve:** Az elemzés a meghatározott indikátorok alapján a gazdasági, államháztartási folyamatokkal kapcsolatos kockázati tényezőket tárta fel és értékelte. A feltárt kockázati tényezők esetében nem volt cél a hatások pontos számszerűsítése, kizárólag a GDP arányos államadósság-mutatóra gyakorolt pozitív, vagy negatív hatás meghatározása állt az érdeklődés középpontjában.
- **Lényegesség elve:** A feltárt kockázati tényező lényegesnek minősült, ha a tényezőhöz kapcsolódó indikátor értékében jelentős változás következett be. A lényegesség megítélése a **2. számú mellékletben** szereplő minősítési kategóriákat rögzítő táblázat alapján történt.
- **Fenntarthatóság elve:** Az államadósság-mutató és a gazdasági folyamatok esetében alapvető fontosságú a pozitív tendenciák jövőbeli folytatódása. Amennyiben a gazdasági, társadalmi körülmények nem teszik lehetővé a gazdasági növekedést és az államadósság-mutató csökkenését az elemzés felhívja a figyelmet az ezzel kapcsolatos mögöttes kockázati tényezőkre.

A tényezőcsoportok és tényezők kockázatainak értékelési szempontjai

A kockázati tényezők azonosítása és elemzése, letről felfelé haladva az egyes tényezők szintjén, tényezőcsoportonként összesítve, az államadósság és a GDP szintjén, valamint az államadósság-mutató szintjén történt.

A 2. számú mellékletben szereplő kritériumtáblázatban – az indikátorok jellegének megfelelően – a kockázati tényezők meghatározásához és értékeléséhez változási irányok, valamint amennyiben értelmezhető, alsó (változási nagyságrend minimum) és felső (változási nagyságrend maximum) értékek kerültek megállapításra. A minősítési kategóriák az egyes indikátorok értékei alapján kerültek meghatározásra.

A kritériumtáblázatban szereplő alsó és felső értékek megállapítása az elemzés keretében történt. Az egyes kritériumértékek meghatározása során a következő szempontok voltak meghatározóak:

- az indikátorok értékének elmúlt időszakban jellemző alakulása,
- az indikátorok mögötti közgazdasági változó értékének, változásának elmúlt időszakban tapasztalható átlagos nagyságrendje,
- az adott tényező és a kapcsolódó indikátor típusa és jellege,
- az egyes tényezők közötti közgazdasági összefüggések (pl. háztartások pénzügyi eszközeinek állományváltozása és a háztartások fogyasztási kiadásainak változása között).

A kockázati tényezők értékelése valamennyi tényező elemzése során a következő minősítési rendszer alapján történt:

- stabil minősítést kapott a tényező, ha az indikátor értéke nem haladta meg a kritériumtáblázatban rögzített alsó és felső értéket, vagy a változást értékelő kritérium esetén az indikátor értéke nem változott,
- pozitív minősítést kapott a tényező, ha az indikátor kedvező irányba változott, és a változás meghaladta a meghatározott nagyságrendet, vagy az adott indikátor értéke a kritérium szerint meghatározott pozitív változási iránynak megfelelt,
- negatív minősítést kapott a tényező, ha az indikátor kedvezőtlen irányba változott, és a változás meghaladta a meghatározott nagyságrendet, vagy az adott indikátor értéke a kritérium szerint meghatározott negatív változási iránynak megfelelt.

A kiválasztott fenntarthatósági tényezők esetében a gazdasági-társadalmi fenntarthatóság értékelése is megtörtént. E tényezőcsoport sajátossága, hogy a kockázati tényezők értékeléséhez alsó és felső értékek megállapítására nincs lehetőség, értékelésük a kapcsolódó indikátorok változásának iránya alapján, a kritériumtáblázatban rögzített feltételek szerint történt.

Az egyes tényezőcsoportok értékelése a hozzájuk tartozó tényezők értékelése alapján történt. A tényezőcsoportok minősítése a következők szerint került meghatározásra:

- amennyiben a mennyiségi, a minőségi és a fenntarthatósági tényező ugyanazt az értékelést mutatta a minősítés ezen értékeléssel megegyezett,

- amennyiben a mennyiségi és a minőségi tényező értékelése azonos volt, de a fenntarthatósági tényező ettől eltérő, akkor a két azonos minősítés szerint történt a tényezőcsoport értékelése,
- amennyiben a mennyiségi és a minőségi tényező értékelése eltérő volt, akkor a fenntarthatósági tényező minősítése szerint alakult ki a tényezőcsoport minősítése.

Az államadósság és a versenyképesség tényezőcsoportok esetén az előzőekben bemutatott módszer kiegészült azzal, hogy a két-két mennyiségi, minőségi és fenntarthatósági tényező minősítése került figyelembe vételre az együttes értékelés során.

A versenyképesség tényezőcsoport esetében külön-külön is értékelésre került külső és a belső versenyképesség. Az ehhez szükséges értékelési módszer megegyezett a tényezőcsoportok minősítésének módszerével.

A gazdasági-társadalmi fenntarthatóság tényezőcsoport, együttes értékelése a kapcsolódó tényezők egyedi minősítései alapján történt, hasonlóan a tényezőcsoportok értékelési módszeréhez.

Az államadósság-mutató értékét meghatározó két első szintű tényező – azaz az államadósság és a GDP – értékelése az egyes tényezőcsoportok minősítése alapján történt. Az együttes kockázati értékelés a többségben lévő minősítések alapján került meghatározásra. Az államadósság, illetve a GDP együttes pozitív minősítéséhez önmagában a tényezőcsoportok stabil minősítése nem volt elegendő, mindenképpen szükség volt pozitív minősítésű tényezőcsoportra.

Az első szintű tényezők értékelését követően alakult ki az államadósság-mutató csökkenésének fenntarthatóságára vonatkozó értékelés. Ennek meghatározása az államadósság és a GDP tényezők kapcsán feltárt kockázati tényezők alapján történt.

2. AZ INDIKÁTOROK ÉRTÉKELÉSE

Az elemzésben szereplő tényezőkhöz kapcsolódó indikátorok az alapadatok értékeinek felhasználásával kerülnek bemutatásra, figyelemmel az indikátor számítási módszerében rögzített időtartamra. Az indikátorok általános jellemzője, hogy az alapadatok éves változásának három, illetve az exportpiaci részesedés változása esetén öt évre vonatkozó átlagaként számíthatóak.

Az alapadatok felhasználásával az elemzésben szereplő indikátorok 2017. évi értékei a **2. számú mellékletben** meghatározott számítási módszer alapján kerültek meghatározásra.

Amennyiben kockázatot tárt fel az elemzés és rendelkezésre álltak a 2018. évi adatok, akkor ezen adatok bemutatására, illetve értékelésére is sor került a feltárt kockázat minél pontosabb megítélése érdekében.

Centralizációs arány változása

A kormányzati szektor GDP arányos bevétele a 2014-2015. évek közötti időszakban emelkedett, majd ezt követően értéke folyamatosan csökkent. Ez alapján megállapítható, hogy az állami feladatok ellátásához szükséges bevételek a GDP arányában csökkenő nagyságrendet követtek.

A centralizációs arány értékét és az ebből számított indikátort a **2. számú táblázat** mutatja be.

2. táblázat

A centralizációs arány 2014-2017. évek közötti alakulása és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Centralizációs arány (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	46,9	
2015	48,2	
2016	45,1	
2017	44,7	-0,7 stabil tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján a tényező stabilnak minősíthető. Mindezt megerősíti, hogy a 2018. év I-III. negyedében az indikátor értéke 43,6% volt, vagyis a csökkenő tendencia tovább folytatódik.

A centralizációs arány növekedése, majd 2015. évtől megfigyelhető csökkenése két tényező eredménye volt. Egyrészt a GDP értéke 26,8%-kal növekedett a 2014-2017. évek közötti időszakban. Másrészt a kormányzati szektor bevétele is jelentősen 21,2%-kal emelkedett ugyan ezen időszakban, a gazdasági növekedésnek és az adópolitikai intézkedéseknek köszönhetően.

A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiányának változása a GDP százalékában

A 2014-2017. években a GDP arányos költségvetési hiány egyik évben sem haladta meg a maastrichti szerződésben meghatározott 3,0%-os küszöbértéket. A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiánya a 2014. évtől a 2016. évig csökkent, majd a 2017. évben emelkedett.

A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiányának értékét a GDP százalékában és az ebből számított indikátort a **3. számú táblázat** mutatja be

3. táblázat

A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiánya a GDP százalékában a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiánya a GDP százalékában (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	-2,6	
2015	-1,9	
2016	-1,6	
2017	-2,2	-0,1 stabil tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiányának változása indikátor stabilnak minősíthető. A pénzügyi számlák 2018. évi előzetes adatai szerint a 2018. évben a 2017. évi értékkel megegyezően alakult a kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiánya a GDP százalékában.

A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiányának 2014-2016. évek közötti javulásában meghatározó szerepe volt a GDP növekedésének. A 2017. évi romlás jellemző indoka, hogy az előző évhez képest a kormányzati szektor bevétele 7,0%-kal, míg a kiadásai 8,4%-kal növekedtek. A kiadások között számottevő volt a bruttó állóeszköz felhalmozás értékének 58,1%-os növekedése.

Elsődleges költségvetési egyenleg változása a GDP százalékában

Az elsődleges költségvetési egyenleg a 2014-2017. években hullámzóan alakult. Kedvező, hogy értéke a 2014. és a 2016. évben pozitív volt, ugyanakkor kedvezőtlen, hogy a 2015. és a 2017. években az elsődleges bevételek nem nyújtottak fedezetet az elsődleges kiadásokra.

Az elsődleges költségvetési egyenleg értékét a GDP százalékában és az ebből számított indikátor értékét a **4. számú táblázat** mutatja be.

4. táblázat

Az elsődleges költségvetési egyenleg a GDP százalékában a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Az elsődleges költségvetési egyenleg a GDP százalékában (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	0,8	
2015	-0,7	
2016	1,2	
2017	-0,9	-0,6 negatív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján e tényező negatív kockázatot jelent a költségvetési hiány alakulása szempontjából. Mindezt alátámasztja, hogy az indikátor értéke 0,6 százalékponttal romlott a 2016. évi indikátorhoz képest, valamint, hogy a 2018. évre tervezett értéke -1,0% volt.¹

Az elsődleges költségvetési egyenleg 2017. évi negatív értéke nagymértékben az uniós források központi költségvetéséből történő megelőlegezése miatt következett be. Az uniós támogatásokhoz kapcsolódó bevételek a tervezetthez képest alulteljesültek (1 533,5 Mrd Ft helyett 1 218,4 Mrd Ft), valamint a kiadások túlteljesültek (2 170,0 Mrd Ft helyett 2 521,3 Mrd Ft). A megelőlegezett összegek azonban a következő egy-két évben befolyanak a magyar költségvetésbe, következésképpen azokban az években javítják majd a költségvetés pénzforgalmi egyenlegét, és mérséklék az államadósságot.

Devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított arányának változása

Az adósságkezelési stratégiában foglaltak szerint a 2014-2016. években a bruttó devizaadósság aránya nem haladhatta meg a teljes adósság 40,0%-át. A 2017. évben érvényes stratégiai cél szerint a bruttó devizaadósság arányát 25,0% alá kell csökkenteni, majd azt a 15,0-25,0% közötti sávban tartani.

A 2014-2017. években kedvezően alakult a devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított aránya, ennek értéke az elemzett időszakban folyamatosan csökkent, ez alapján teljesült az adósságkezelési stratégiában szereplő célkitűzés.

¹ A 2018. évi tényleges adat az elemzés összeállításának időpontjában nem állt rendelkezésre.

A devizaadósság teljes adóssághoz mért arányának értékét és az ebből számított indikátort az **5. számú táblázat** mutatja be.

5. táblázat

A devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított aránya a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	A devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított aránya (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	37,5	
2015	31,3	
2016	24,6	
2017	21,6	

Forrás: ÁKK adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján megállapítható, hogy a csökkenés mértéke pozitív kockázati tényezőt jelent. Mindezt erősíti, hogy a 2016. évben is ilyen nagyságrendű volt az indikátor értéke, illetve a 2018. évben tovább folytatódott – 1,6 százalékponttal – a devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított részarányának csökkenése.

Euró kötvény felárának változása

A 10 éves futamidejű euró kötvény felára a 2014-2017. évek között a 2016. évig folyamatosan csökkent, majd a 2017. évben 0,2 százalékponttal emelkedett.

A 10 éves futamidejű euró kötvény felárának alakulását és az ebből számított indikátort a **6. számú táblázat** mutatja be

6. táblázat

A 10 éves euró kötvény felárának alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Euró kötvény felár (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	1,0	
2015	0,6	
2016	0,2	
2017	0,4	

Forrás: ÁKK adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor 2017. évi értéke alapján a tényező stabil minősítéssel rendelkezik. A 2018. évi adatok azt mutatják, a 10 éves euró kötvény felára folyamatosan a 0,5%-os érték körül ingadozott, az év végére ugyanakkor 0,3%-ra mérséklődött.

A 10 éves időtartamú euró kötvény felára – ezáltal az átlagos piaci hozama – kedvező volt az államháztartás számára. Amellett, hogy az előzőekben bemutatott változás alapján csökkent a devizaadósság részaránya, a finanszírozás során a 2016. évig kedvezően alakult a fizetendő kamatköltség is. Ebben szerepet játszott a pénzügyi piacokon meglévő relatív forrásbőség mellett Magyarország és ezen belül a magyar államháztartás egyre kedvezőbb megítélése. Az indikátor egyértelműen bemutatja, hogy a befektetők egyre kevésbé tartották kockázatosnak az euró kötvények vásárlását, vagyis az államadósság ilyen formában történő finanszírozását.

Árfolyam-érzékenység változása

A devizaadósság árfolyam-érzékenységének sajátos jellemzője, hogy az árfolyamok ingadozása révén egyik évről a másikra jelentősen változhat az értéke. A 2014. évi 40,8%-os érték kiugró értéket követően pozitív maradt a 2015-2016. évek közötti időszakban is, azonban a 2017. évben értéke kedvező irányba változott.

Az árfolyam-érzékenység értékét és az ebből számított indikátort a **7. számú táblázat** mutatja be.

7. táblázat

Az árfolyam-érzékenység alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Árfolyam-érzékenység (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	40,8	
2015	1,6	
2016	4,8	
2017	-20,5	-20,4 pozitív kockázati tényező

Forrás: ÁKK és MNB adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor 2017. évi értéke alapján pozitív kockázatot jelent e tényező. Mindezt támogatja a devizaadósság részarányának folyamatos csökkenése, azonban az árfolyam-érzékenység adatok jól mutatják, hogy relatíve gyorsan következhet be jelentős nagyságrendű forint gyengülés. Az árfolyam-érzékenység 2018. évi alakulása is ezt támasztja alá, amelynek értéke 21,1% volt. Ez alapján a pozitív kockázati tényező megszűnésére lehet következtetni.

Referenciahozamok „széttartásának” változása

A 10 éves referenciahozam a 2014. évi 3,6%-ról a 2017. évre 2,0%-ra, az 5 éves referenciahozam a 2014. évi 3,2%-ról a 2017. évre 1,1%-ra csökkent. Ezáltal a 10 éves és az 5 éves referenciahozamok „széttartása” a 2014. évi 0,4%-ról a 2016. évre 1,1 százalékponttal 1,5%-ra emelkedett, majd a 2017. évre 0,9%-ra csökkent.

A referenciahozamok „széttartásának” változása azt is mutatja a 2014-2017. évek közötti időszakban, hogy a középlejártú adósság finanszírozása esetén a hosszabb lejártú finanszírozáshoz képest nagyobb kamatköltség megtakarítást tudott elérni az államháztartás. Ugyanakkor azt

is szükséges figyelembe venni, hogy a hosszabb lejáratú finanszírozási eszközök nagyobb biztonságot jelentenek az államháztartás számára.

A referenciahozamok „széttartását” és az ebből számított indikátort a **8. számú táblázat** mutatja be.

8. táblázat

A referenciahozamok „széttartása” a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	10 éves referencia-hozam (%)	5 éves referencia-hozam (%)	Referenciahozamok „széttartása” (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	3,6	3,2	0,4	
2015	3,3	2,6	0,7	
2016	3,2	1,7	1,5	
2017	2,0	1,1	0,9	+0,2 stabil tényező

Forrás: ÁKK adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A 2017. évi indikátor értéke 0,2% volt, amely alapján a tényező stabil minősítéssel rendelkezik.

E tényező változékonyságát jól mutatja, hogy a 2018. évben a 10 éves kötvényhozam a 2017. évi 2,0%-ról 3,6%-ra, az 5 éves kötvényhozam a 2017. évi 1,1%-ról 2,3%-ra emelkedett, vagyis a 2014. évi bázishoz képest a középlejáratú hozam dinamikusabban csökkent a hosszú lejáratú hozamhoz képest.

Forintadósság durációjának változása

A forintadósság átlagos futamideje a 2015. évben 3,2 évre nőtt, majd a 2017. évben 3 évre csökkent. 2017. év végén a teljes adósság 44,0%-át hosszú futamidejű forint államkötvények alkották.

A forintadósság durációjának változását és az alapadatokból az indikátor 2017. évi értékét a **9. számú táblázat** szemlélteti.

9. táblázat

**Forintadósság durációjája a 2014-2017. években
és az indikátor értéke a 2017. évben**

Év	A forintadósság durációjája (év)	Az indikátor értéke (év) és minősítése
2014	2,9	
2015	3,2	
2016	3,1	
2017	3,0	+0,0 stabil tényező

Forrás: ÁKK adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor 2017. évi értéke alapján megállapítható, hogy a tényező stabil minősítéssel rendelkezik. Mindezt alátámasztja, hogy a 2018. évi III. negyedéves adatok² alapján a forintadósság durációjája 2,7 évre csökkent, azonban ez még a meghatározott sávon belül található.

Az adósság megújítási kockázatának elfogadható szinten tartása érdekében az adósságkezelési stratégiában rögzítésre került a forintadósság átlagos futamidejének optimális értéke (2,5 +/-0,5 év). Az ÁKK a 2015. évben fél évvel (3 +/-0,5 évre) megemelte a teljesítménymutató célértékét. A forintadósság durációjának változása indikátor értéke a 2014-2017. években a célkitűzéseknek megfelelően az adósságkezelési stratégia által meghatározott optimális sávban maradt.

Kamatkiadások változása a GDP százalékában

A kamatkiadások a GDP százalékában a 2014-2017. években folyamatosan csökkent. Az indikátor értéke a 2014. évi 3,1%-ról a 2017. évre 2,6%-ra változott, ami 0,5 százalékpontos csökkenést jelentett. A kamatkiadások értéke a 2014. évi 1 011,0 Mrd Ft-ról a 2017. évre 987,0 Mrd Ft-ra mérséklődött.

Fontos megjegyezni, hogy a kamatkiadások értéke a GDP arányában annak ellenére csökkent, hogy a 2014-2017. években a bruttó adósság-állomány folyamatosan növekedett.

² A 2018. évi éves jelentés az ÁKK Zrt. részéről még nem állt rendelkezésre az elemzés elkészítésének időpontjában.

A GDP százalékában kifejezett kamatkiadások értékét és az ebből számított indikátor értékét a **10. számú táblázat** tartalmazza.

10. táblázat

Kamatkiadások a GDP százalékában a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Kamatkiadások a GDP százalékában (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	3,1	
2015	2,8	
2016	2,7	
2017	2,6	-0,2 stabil tényező

Forrás: ÁKK adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor 2017. évi értéke alapján a tényező stabil minősítésű volt³.

Kedvezőtlen változásnak tekinthető ugyanakkor, hogy a 2017. évben a 2016. évi értékhez képest növekedett a nettó kamatkiadások nominális értéke. Emellett a pénzüpiaci hozamok 2018. évben tapasztalható növekedése is kedvezőtlennek tekinthető a kamatkiadások szempontjából. Mindezek együttesen a kamatkiadások értékének növekedése irányába hatnak. E tényező negatív kockázati tényezővé való átfordulása nagymértékben függ a gazdasági növekedés mértékétől.

Exportpiaci részesedés változása

Az exportpiaci részesedés bővülésének 2014. évig tartó folyamatos növekedése a vizsgált időszakban pozitív folyamatot tükrözött. Ugyanakkor a 2017. évben kisebb mértékű visszaesés következett be az exportpiaci részesedés esetében.

Mindez azt mutatja, hogy a 2016. évig a hazai termékek és szolgáltatások iránt dinamikus, a világpiaci átlagos növekedési ütemet meghaladóan, növekedett a külső kereslet. Mindez azért fontos nemzetgazdasági szinten, mert a gazdasági teljesítmény növekedésének egy jelentős része az exportértékesítés bővüléséből származott.

³ A 2018. évi adat az elemzés elkészítésének időpontjában nem állt rendelkezésre.

A tényezőhöz kapcsolódó indikátor elemzett időszakban mért értékeit a **11. számú táblázat** szemlélteti.

11. táblázat

Az exportpiaci részesedés növekedése a 2013-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Az exportpiaci részesedés növekedése (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2013	0,4	
2014	5,4	
2015	4,3	
2016	2,9	
2017	-0,6	+2,5 stabil tényező

Forrás: Eurostat és MNB adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján stabil minősítéssel rendelkezik e tényező⁴. Ugyanakkor fontos felhívni a figyelmet a 2017. évben megfigyelhető negatív értékre, az exportpiaci részesedés csökkenésére.

Az exportpiaci részesedés növekedését támogatta az elmúlt években az export termékgazdaságban meghatározó árucsoportok jelentős mértékű növekedése (ezek közül is kiemelten a gépek, szállítóeszközök), valamint a szolgáltatások kivitelének dinamikus emelkedése. A 2017. évi negatív érték indoka, hogy a hazai export bővülési üteme, főleg az áruexport esetében, valamelyest elmaradt az export nemzetközi növekedési mértékétől és ezt a szolgáltatások növekvő kivitele nem tudta kompenzálni.

Nettó nemzetközi befektetési pozíció változása

A vizsgált időszakban a nettó nemzetközi befektetési pozíció folyamatosan javuló tendenciát mutatott. E folyamat a 2016. évig különösen dinamikus volt.

⁴ A 2018. évi adat az elemzés elkészítésének időpontjában nem állt rendelkezésre.

A nettó nemzetközi befektetési pozíció értékének alakulását és az indikátor ezek alapján számított 2017. évi értékét a **12. számú táblázat** tartalmazza.

12. táblázat

A nettó nemzetközi befektetési pozíció alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	A nettó nemzetközi befektetési pozíció értéke (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	-80,3	
2015	-67,5	
2016	-58,5	
2017	-52,9	+9,1 pozitív kockázati tényező

Forrás: Eurostat és MNB adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján pozitív kockázati tényezőt jelent.⁵

A nettó nemzetközi befektetési pozíció alakulásában, vagyis a külföld felé való kötelezettségek mérséklődésében meghatározó szerepet játszott, hogy egyre inkább csökkent Magyarország külföld felé való eladósodottsága. E folyamat fő indokai közé tartozott az államadósság finanszírozásán belül a hazai megtakarítások szerepének térnyerése, valamint a devizahitelek visszaszorulása a lakossági és a vállalati hitelezésben. Ugyanakkor a 2016. évben a devizahitelek forintotításához kapcsolódóan az MNB által a bankrendszernek a likviditás megőrzése érdekében nyújtott támogatások csökkentették a devizatartalékok értékét, amely változás az indikátor értékét valamelyest negatívan érintette.

A pénzügyi mérlegen belül a közvetlen működőtőke-befektetések értéke dinamikusan emelkedett a 2016-2017. években, amely rontotta a nettó nemzetközi befektetési pozíció alakulását. Ezen években megfigyelhető volt, hogy a közvetlen működőtőke-befektetések jellemző forrását a profit újrabefektetés jelentette. Ugyanakkor a hazai vállalkozások külföldön történő tőkebefektetései növekedése valamelyest ellensúlyozta e folyamatot. A portfólióbefektetések egyenlege ugyanakkor nem befolyásolta jelentős mértékben az indikátor alakulását.

Össességében megállapítható, hogy az indikátor értékének alakulásában a külföld felé való eladósodás jelentős csökkenése játszott meghatározó szerepet, amely erősebb hatást gyakorolt az indikátorra, mint a közvetlen működőtőke-befektetések egyenlegének növekedése.

A folyó fizetési mérleg egyenlegének változása a GDP százalékában

A hazai GDP a 2014. és a 2016. év között összességében 17,1%-kal növekedett. E folyamathoz jelentősen hozzájárult, hogy a nettó export egyenlege mind a négy évben pozitív és folyamatosan növekvő értéket mutatott.

⁵ A 2018. évi adat az elemzés elkészítésének időpontjában nem állt rendelkezésre.

A folyó fizetési mérleg egyenlegének adatait a GDP százalékában és az indikátor 2017. évi értékét a **13. számú táblázat** tartalmazza.

13. táblázat

A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	A folyó fizetési mérleg egyenlegének értéke a GDP százalékában (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	+1,5	
2015	+3,5	
2016	+6,0	
2017	+2,9	+0,5 pozitív kockázati tényező

Forrás: MNB adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján megállapítható, hogy e tényező pozitív kockázatot hordoz.

A folyó fizetési mérleg többletének növekedése több tényező együttes hatásának köszönhető, amelyhez a külkereskedelmi egyenleg, ezen belül a szolgáltatások pozitív egyenlege járult hozzá jellemzően. Az áruk egyenlege esetében a többlet továbbra is fennmaradt a 2017. évben, de értéke nagyságrendileg 60,0%-kal csökkent az előző évhez képest.

A 2018. évi folyó fizetési mérleg adatok – az aktívum a GDP 1,8%-át tette ki a 2018. év III. negyedévében – a külkereskedelmi többlet további lassú ütemű csökkenését mutatják, amely alapján hosszabb időtávban a folyó fizetési mérleg egyenlege továbbra is aktívumot mutat majd, azonban nem lesz várhatóan akkora a többlet, mint az ezt megelőző évben. Mindez ráirányítja a figyelmet arra, hogy e pozitív kockázati tényező a jövőben gyengül és várhatóan egyre inkább stabil minősítéssel rendelkezik majd.

Ipari termelés versenyképességének változása

A 2014-2017. évek közötti időszakban az ipari termelés volumenének éves növekedése a 2014. évben volt a legmagasabb. A dinamikus növekedés tovább folytatódott a 2015. évben is, ugyanakkor a 2016. évben a bővülés üteme jelentősen visszaesett. Ebben az évben az ipari termelés együttes értéke lényegében nem változott. A 2017. évben, összehasonlítva az előző évvel, a termelési kapacitások ismét növekedtek.

Az indikátor számításához szükséges alapadatokat és az indikátor 2017. évi értékét a **14. számú táblázat** mutatja be.

14. táblázat

Az ipari termelés versenyképességének változása a 2017. évben és a kiszámításához szükséges alapadatok a 2014-2017. években

Év	Az ipari termelés volumenének változása (%)	A munkaerőköltség változása (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2015	+7,4	+3,9	+0,9 stabil tényező
2016	+0,9	+4,9	
2017	+4,6	+9,0	

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján e tényező stabil minősítéssel rendelkezik. Ugyanakkor a munkaerőköltség jövőben várható dinamikus növekedése révén a stabil minősítésről negatív kockázattá válhat e tényező. Mindezt alátámasztja, hogy 2018. év I-III. negyedévben 3,3 %-os volt az ipari termelés volumennövekedése, míg 9,9 %-os volt a munkaerőköltség-növekedés. Így az ipari termelés kisebb mértékű bővülése mellett a munkaerőköltség dinamikus növekedése valósult meg.

A munkaerőköltség figyelembe vételével az ipari termelés versenyképessége folyamatosan javult a 2015. évig. Ugyanakkor ezt követően a munkaerőköltség növekedése és a bővülési ütem mérséklődése kedvezőtlen hatásokat rejtett magában. A 2016. évtől kezdődően egyre inkább megfigyelhető volt, hogy a munkaerőköltség növekedésével az ipari termelés bővülési üteme nem tudott lépést tartani.

Munkaerőköltség változása

A 2014-2017. évek közötti időszakban a munkaerőköltség trendszerű növekedést mutatott. A 2014-2015. évek között viszonylag lassabb ütemet követően a 2016. évtől felgyorsult a növekedése.

A munkaerőköltség alakulását és az indikátor értékét a **15. számú táblázat** mutatja be.

15. táblázat

A munkaerőköltség alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Munkaerőköltség alakulása (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2015	+3,9	+5,9 negatív kockázati tényező
2016	+4,9	
2017	+9,0	

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján megállapítható, hogy e tényező negatív kockázatot hordoz a gazdasági növekedésre. Ráadásul a munkaerőköltség folyamatos növekedése e kockázat erősödését vetíti előre, amelyet megerősít, hogy a 2018. évi adatok szintén 10,0% körüli átlagbér növekedést mutatnak.

A 2016-2017. években a munkaerőköltség növekedését elsősorban a bérek emelkedése okozta. A munkaerőköltség értékére szintén hatást gyakorolt a versenyszféra jelentős munkaerő iránti kereslete, amely tovább erősítette a bérek növekedési tendenciáját. E hatást az aktivitási és foglalkoztatási ráta emelkedése csak korlátozottan tudta mérsékelni. Emellett a foglalkoztatási terhek kormányzati csökkentése, valamint az alacsony inflációs ráta is kedvezően befolyásolta e tényező értékének alakulását.

Szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének változása

A 2014-2016. években a szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének változása hullámzó tendenciát mutatott. A 2014. és a 2016. évi dinamikusabb növekedés mellett a 2015. évi növekedés ettől a szinttől elmaradt. Ugyanakkor a szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének növekedése a 2017. évben további lendületet vett.

A szolgáltatások hozzáadott értékének alakulását és az indikátor 2017. évi értékét a **16. számú táblázat** mutatja be.

16. táblázat

A szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	A szolgáltatások bruttó hozzáadott értéke (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	+1,5	
2015	+1,0	
2016	+1,7	
2017	+2,5	+0,3 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján e tényező pozitív minősítéssel rendelkezik. Mindezt alátámasztja, hogy a szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének növekedése a 2018. év I-III. negyedévében megegyezett a 2017. évi növekedési ütemmel.

A szolgáltatási teljesítmény növekedési ütemének 2015. évi visszaesésének oka a pénzügyi szolgáltatások és a szolgáltatási tevékenységet támogató tevékenységek előző évhez viszonyított alacsonyabb teljesítménye volt. A 2017. évben a szolgáltatások bővülése a kereskedelem, gépjárműjavítás, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás, oktatás, humán-egészségügyi, szociális ellátás területeken volt a legnagyobb mértékű. A folyamatos bővülést az egyre növekvő külső kereslet, az erősödő vásárlóerő, valamint a turizmus bővülése is támogatta.

Vállalati hitelállomány változása

A vállalati hitelállomány értéke a 2015. évtől kezdve folyamatosan bővült. A tendencia különösen a 2017. évben erősödött, amikor 879,6 Mrd Ft-tal növekedett a vállalatok részére kihelyezett hitelek értéke.

A vállalati hitelállomány értékének alakulását és az indikátor 2017. évi értékét a **17. számú táblázat** szemlélteti.

17. táblázat

**A vállalati hitelállomány értékének változása a 2015-2017. években
és az indikátor értéke a 2017. évben**

Év	A vállalati hitelállomány értékének változása (Mrd Ft)	Az indikátor értéke (a GDP %-a) és minősítése
2015	+270,2	+1,2 pozitív kockázati tényező
2016	+211,2	
2017	+879,6	

Forrás: MNB adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján a tényező pozitív kockázati tényezőt jelent. A 2018. évre vonatkozóan rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy a növekedési tendencia tovább folytatódott, fenntartva a pozitív kockázati tényezőt. A 2018. év I. és II. negyedévében a vállalati hitelállomány értékének növekedése nagyobb volt az egy évvel korábbi, azonos időszak adatához képest.

Kedvező változást jelentett, hogy a vállalati hitelállomány 2015. évtől kezdődően megfigyelhető bővüléséhez a hosszú lejáratú hitelek egyre nagyobb arányban járultak hozzá. A hosszú lejáratú hitelek jellemzően a fejlesztések forrásai, ezért az indikátor alakulása a beruházások volumenének növekedését is tükrözi.

K+F ráfordítások változása a GDP százalékában

A kutatás-fejlesztés fontos szerepet játszik a gazdasági fejlődés fenntartásában, a versenyképesség megőrzésében, illetve javításában. Emiatt lényeges, hogy egy adott országban mennyit investálnak kutatás-fejlesztési célok megvalósításába.

Hazánkban a kutatási-fejlesztési ráfordítások GDP-hez viszonyított értéke lényegében nem változott az elemzett időszakon belül. A 2016. évi átmeneti visszaesést követően a 2017. évben ismét növekedett a K+F ráfordítások GDP-hez viszonyított értéke.

A K+F ráfordítások GDP százalékában kifejezett értékét és az indikátor 2017. évi értékét a **18. számú táblázat** tartalmazza.

18. táblázat

A K+F ráfordítások a GDP százalékában a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	K+F ráfordítások a GDP százalékában (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	1,3	
2015	1,4	
2016	1,2	
2017	1,3	0,0 stabil tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján stabil minősítéssel rendelkezik⁶. Ugyanakkor a GDP arányos értékének megközelítőleg változatlan nagyságrendje kedvezőtlennek értékelhető.

A 2017. évben a nemzetgazdasági szintű kutatás-fejlesztési ráfordítás közel 74,0%-a a vállalkozások, 13–13%-a pedig a felsőoktatási, valamint a kutató-fejlesztő intézetek és egyéb költségvetési kutatóhelyek tevékenységéből származott. A K+F ráfordítások területén tehát továbbra is jelentős az állami szerepvállalás. Azonban kedvező változásnak tekinthető, hogy az elmúlt években élenkült a vállalkozások K+F aktivitása.

Bruttó állóeszköz felhalmozás változása a GDP százalékában

A 2014-2015. években a beruházások értéke évről évre növekvő tendenciát mutatott, viszont a 2016. évben jelentős visszaesés volt tapasztalható. Ennek oka döntően az uniós források felhasználásának csökkenése volt. A 2014-2015. évi növekedésre nagy hatással volt az unió által finanszírozott beruházások jelentős nagyságrendje. Az uniós támogatások egyes évi értékeinek hullámváltozása hatást gyakorolt a bruttó állóeszköz felhalmozás alakulására is. Mindezt jól mutatja, hogy a 2016. évre a közigazgatási-védelmi jellegű beruházások nagyságrendje a korábbi időszakhoz képest több mint 40,0%-kal esett vissza.

⁶ A 2018. évi adat az elemzés összeállításakor nem állt rendelkezésre.

A bruttó állóeszköz felhalmozás egyes években mért értékét és az indikátor 2017. évi értékét a **19. számú táblázat** mutatja be.

19. táblázat

A bruttó állóeszköz felhalmozás a GDP százalékában a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	A bruttó állóeszköz felhalmozás a GDP százalékában (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	112,3	
2015	104,7	
2016	88,3	
2017	118,2	+2,0 stabil tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján stabil minősítéssel rendelkezik. Mindezt alátámasztja, hogy a 2018. I-III. negyedében folytatódott e tényező esetében a 2017. évben megfigyelhető bővülés, amelynek átlagos nagyságrendje 17,3%-os volt ezen időszakban.

Ugyanakkor a beruházások fenntarthatóságának jövőbeni alakulása miatt lényeges szempont, hogy a beruházásokon belül mekkora részarányt képviselnek az adott időszakban az uniós finanszírozású beruházások. Mindez különösen az aktuális programozási ciklus utolsó évében lesz kiemelten fontos szempont. Emellett lényeges az is, hogy a bruttó állóeszköz felhalmozás értékének ingadozása kedvezőtlen a gazdasági növekedés fenntarthatósága szempontjából.

Aktivitási ráta változása

Az aktivitási ráta értéke a 2014. évi 59,0%-ról a 2017. évre jelentősen 3,0 százalékponttal emelkedett. A 15-74 éves korosztályon belül a gazdaságilag aktívak száma a 2014. évi 4 401,9 ezer főről a 2017. évre 4 609,6 ezer főre növekedett.

Az aktivitási ráta alakulását és az ebből számított indikátort a **20. számú táblázat** mutatja be.

20. táblázat

Az aktivitási ráta alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Aktivitási ráta (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	59,0	
2015	60,0	
2016	61,3	
2017	62,0	+1,0 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke kedvező irányú folyamatokat tükröz. Az aktivitási ráta változása pozitív kockázati tényezőt jelent és kedvező munkaerőpiaci folyamatokat tükröz. Mindezt alátámasztja, hogy a 2018. év decemberben az aktivitási ráta tovább javult és értéke 62,6%-ra emelkedett.

Az ÁSZ a 2018. évben elemzést tett közzé az aktivitási ráta alakulásáról, amelyben a 15-74 éves korú magyar népesség gazdasági aktivitásának 2006 és 2016 közötti változását, és annak főbb jellemzőit mutatta be. Az ÁSZ elemzése⁷ szerint a főbb közvetlen okok közé tartozott a nyugdíjkorhatár emelkedése, az idő előtti nyugdíjba vonulás lehetőségeinek korlátozása, a megváltozott munkaképességűek ellátó-rendszerének átalakítása, az aktívkorúak jövedelempótló ellátásainak szigorítása, a kötelező iskolába járás korhatárának csökkentése. Közvetetten hatott az aktivitásra a közfoglalkoztatás kiterjesztése, a munkaképes korú lakosság kedvezőbb iskolai végzettség szerinti összetétele az aktívak körében, valamint a 2013. évtől a javuló foglalkoztatottsági helyzet.

A gazdasági reálfolyamatok kedvező alakulása következtében növekedett a munkaerő iránti kereslet és számos, a munkapiaci részvételt, illetve a munkakeresletet ösztönző intézkedés történt a 2016-2017. években. Többek között a személyi jövedelemadó kulcsának a 2016. évben 15,0%-ra csökkentése, a Munkahelyvédelmi Akció keretében nyújtott járulékkedvezmények, az állás-keresési támogatások átalakítása és a nyugdíjkorhatár emelése.

Tartós munkanélküliségi ráta változása

A tartós munkanélküliségi ráta a 2014-2015. években csökkent, majd a 2016. évi kismértékű növekedést követően a 2017. évben ismételten csökkent. A 2014. évi 49,5%-ról a 2017. évre a tartós munkanélküliségi ráta 42,6%-ra 6,9 százalékponttal csökkent.

⁷ ÁSZ- Elemzés az aktivitási ráta alakulásáról 2018

A tartós munkanélküliségi ráta egyes évekre vonatkozó értékét és az ebből számított indikátort a **21. számú táblázat** mutatja be.

21. táblázat

A tartós munkanélküliségi ráta alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Tartós munkanélküliségi ráta (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	49,5	
2015	47,4	
2016	48,4	
2017	42,6	-2,3 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A tartós munkanélküliségi ráta változása indikátor – az aktivitási ráta változása indikátorhoz hasonlóan – pozitív kockázatot jelent és kedvező munkaerőpiaci folyamatokat tükröz. Mindezt alátámasztja, hogy a 2018. évben is folytatódott e folyamat és az év végére a tartósan munkanélküliek aránya 39,1%-ra csökkent.

A tartós munkanélküliségi rátához szorosan kapcsolódó munkanélküliségi ráta indikátor szintén hasonlóan alakult. A tartós munkanélküliségi ráta csökkenése alapvetően a gazdasági növekedésnek volt köszönhető. A 2016-2017. években a foglalkoztatottság bővülésében a versenyszféra játszott a legjelentősebb szerepet. Kedvező folyamatot jelentett, hogy a közfoglalkoztatottak száma csökkent, tovább javítva a foglalkoztatási mutatókat.

Foglalkoztatási arány változása

A 2014-2017. években a foglalkoztatási arány változása folyamatosan növekvő tendenciát mutatott. A 2017. évre a népesség 59,7%-a minősült foglalkoztatottnak.

Az éves alapadatokat és ez ezekből képzett indikátor 2017. évi értékét a **22. számú táblázat** mutatja be. Az indikátor egyértelműen kifejezi, hogy jelentősen javult a foglalkoztatási arány értéke.

22. táblázat

A foglalkoztatás arány alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	Foglalkoztatási arány (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	54,6	
2015	56,3	
2016	58,7	
2017	59,7	+1,7 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke – illeszkedve a többi foglalkoztatási indikátorhoz – kedvező irányú folyamatokat tükröz. A foglalkoztatási arány változása pozitív kockázati tényezőt jelentett és kedvező munkaerőpiaci folyamatokat tükrözött. A foglalkoztatási arány értéke a 2018. évben tovább emelkedett és év végére értéke 60,4% volt.

Háztartások pénzügyi eszközeinek állományváltozása

A háztartások pénzügyi eszközeinek értéke, a rendelkezésre álló jövedelem növekedésének is köszönhetően, folyamatosan növekedett. Ezt a folyamatot mutatja be a **23. számú táblázat**.

23. táblázat

A háztartások pénzügyi eszközeinek állományának alakulása a 2014-2017. években és az indikátor értéke a 2017. évben

Év	A háztartások pénzügyi eszközeinek állományának alakulása (Mrd Ft)	Az indikátor értéke (Mrd Ft) és minősítése
2015	+3 345,8	
2016	+3 180,3	
2017	+3 930,3	+3 485,5 pozitív kockázati tényező

Forrás: MNB adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A háztartások pénzügyi eszközeinek növekedése csak a háztartások fogyasztási kiadásainak egyidejű emelkedése mellett hat pozitívan a fogyasztásra. Mivel a háztartások fogyasztása (a háztartások fogyasztási kiadásainak változása indikátor) mellett 2014-2017. években a háztartások pénzügyi eszközeinek állománya is növekedett, ezért a tényező pozitív minősítéssel rendelkezik. Mindezt megerősíti, hogy a 2018. évi adatok alapján a háztartások pénzügyi eszközeinek állománya az I-III. negyedév között tovább növekedett (3 161,6 Mrd Ft-tal).

A háztartások pénzügyi eszközeinek növekedése a 2014. évtől indult be dinamikusabban, amely a későbbi időszakban is folyamatosan megfigyelhető volt. Ennek jellemző indoka a megtakarítások értékének gyors ütemű emelkedése, valamint a lakossági devizahitelek visszafizetéséből származó pénzügyi kötelezettségek csökkenése. A háztartások pénzügyi eszközeinek pozitív változása főként a foglalkoztatottsági helyzet javulásának és a bruttó reálkereset növekedésének volt köszönhető.

Bruttó reálkeresetek változása

Reálértéken a bruttó átlagkeresetek a 2015-2017. évek közötti időszakban egyre gyorsabban növekedtek, az egyének az előző évhez képest az átlagkeresetükből egyre több terméket és szolgáltatást tudtak vásárolni. A fogyasztási tényezőcsoportot tekintve a bruttó reálkeresetek növekedése szoros összefüggésbe hozható a háztartások fogyasztási kiadásainak emelkedésével.

Ezt a folyamatot mutatja be a bruttó reálkeresetek alakulása és az indikátor 2017. évi értéke által a **24. számú táblázat**.

24. táblázat

A bruttó reálkeresetek értéke a 2015-2017. években és az indikátor 2017. évi értéke

Év	Bruttó reálkeresetek volumenindexe	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2015	104,4	
2016	105,7	
2017	110,3	+6,8 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján e tényező pozitív minősítéssel rendelkezik. Mindezt megerősíti, hogy a 2018. év I-III. negyedévben tovább folytatódott a bruttó reálkeresetek 10,0% feletti növekedése.

Az elmúlt években az államháztartást és a magánszférát érintően is történtek bérfeljesztések. A közszféra több területén valósult meg jelentős nagyságrendű béremelés (pl. a pedagógusok, az egészségügyi szakdolgozók, a katonák és a kormánytisztviselők esetében), valamint a versenyszféra ágazataiban megnövekedett munkaerő kereslet is bérfeljesztési folyamatot eredményezett.

A 2017. évi növekedést meghatározta, hogy a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán a 2016. évben hat évre szóló bérmegállapodás jött létre, amely a minimálbér 15,0%-os és a garantált bérminimum 25,0%-os 2017. évi emelését is tartalmazta.

Háztartások fogyasztási kiadásainak változása

A 2015-2017. években a háztartások fogyasztási kiadásainak változásánál évről-évre egyre nagyobb ütemű emelkedés figyelhető meg, amely kedvezően hatott a GDP alakulására.

A háztartások fogyasztási kiadásainak alakulását és az indikátor 2017. évi értékét a **25. számú táblázat** mutatja be.

25. táblázat

A háztartások fogyasztási kiadásainak volumene a 2015-2017. években és az indikátor 2017. évi értéke

Év	A háztartások fogyasztási kiadásainak volumenindexe	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2015	103,9	
2016	104,0	
2017	104,7	+4,2 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján pozitív kockázatot hordoz e tényező. Mindezt megerősíti a 2018. év I. félévi adata is, amely szerint a fogyasztási kiadások reálértéken 8,8%-kal bővültek az előző év azonos időszakához képest.

Az elemzett időszakon belül megfigyelhető volt, hogy a háztartások fogyasztási kiadásának bővülése jelentősen elmaradt a bruttó reálkeresetek változásának ütemétől. Ugyanakkor mindez kedvezően hatott a háztartások megtakarításainak folyamatos növekedésére. A 2017. évben a legnagyobb mértékben a vendéglátás és szálláshely-szolgáltatásra (9,7 %) valamint a lakberendezési és háztartásviteli kiadásokra (9,3 %) fordított kiadások emelkedtek.

A fogyasztási kiadások növekedése jelentősen hozzájárul a GDP felhasználási oldalának kedvező alakulásához, mert a fogyasztási igények növekedése élénkíti a gazdaságot.

Szegénységi arány változása

A szegénységi arány a 2014. évet követően folyamatosan csökkent, vagyis javult az össznépeségen belül a szegénységi arány annak ellenére, hogy Magyarország népessége ebben az időszakban tovább csökkent. A szegénységi arány a 2014. évben 15,0% volt, mely a 2017. évre 1,6 százalékponttal mérséklődött. Az elemzett időszakban átlagosan 1,3-1,4 millió fő között alakult a szegénységi küszöb alatt élők száma.

A szegénységi arány alakulását és az indikátor 2017. évi értékét a **26. számú táblázat** tartalmazza.

26. táblázat

A szegénységi arány alakulása a 2014-2017. években és az indikátor 2017. évi értéke

Év	Szegénységi arány (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	15,0	
2015	14,9	
2016	14,5	
2017	13,4	-0,5 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A szegénységi arány változása indikátor értéke alapján pozitív kockázatot hordoz, amely 1 évnél hosszabb időtávon is kifejti hatását. Mindezt megerősíti, hogy a 2018. évi adatok alapján a szegénységi arány tovább csökkent 0,6 százalékponttal.

A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők arányának változása

A gazdasági fejlődéshez nélkülözhetetlen az aktív korú lakosság foglalkoztatási helyzetének és versenyképességének javítása, az életszínvonal javulása. Az Európa 2020 stratégia és az arra épülő nemzeti keretstratégia egyik pillére az élethosszig tartó tanulásban résztvevő aktív korúak arányának növelése.

Magyarországon a 2014. évről a 2015. évre 3,3%-ról több mint duplájára, 7,1%-ra emelkedett az oktatásban, képzésben résztvevők aránya. A 2016. évben ennek értéke 6,3%-ra visszaesett, de még így is jelentősen meghaladja a 2014. évi szintet. A 2017. évben nagyságrendileg változatlanul alakult az oktatásban, képzésben résztvevők aránya.

A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők arányát és az ebből származtatott indikátor 2017. évi értékét a **27. számú táblázat** mutatja be.

27. táblázat

A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők arányának alakulása a 2014-2017. években és az indikátor 2017. évi értéke

Év	A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben résztvevők aránya (%)	Az indikátor értéke (%) és minősítése
2014	3,3	
2015	7,1	
2016	6,3	
2017	6,2	+1,0 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők arányának változása tényező az indikátor értéke alapján pozitív minősítéssel rendelkezik. Kedvezőnek értékelhető, hogy a népesség folyamatos csökkenése és előregedése mellett is közel változatlan az oktatásban, képzésben résztvevők aránya. Ugyanakkor a 25-64 éves népességből oktatásban, képzésben résztvevők számának 2015. évet követően megfigyelhető csökkenése kedvezőtlen folyamat abból a szempontból, hogy a gazdaság munkaerőigényének kielégítéséhez a különböző oktatások és képzések megfelelő száma nélkülözhetetlen.

Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek számának változása

Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek száma a 2014-2015. évi lassú ütemű növekedést követően a 2016-2017. évekre ugrásszerűen, közel háromszorosára emelkedett.

Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek számának alakulását és az indikátor 2017. évi értékét a **28. számú táblázat** mutatja be.

28. táblázat

Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek számának alakulása a 2014-2017. években és az indikátor 2017. évi értéke

Év	Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek száma (db)	Az indikátor értéke (darab) és minősítése
2014	1,0	
2015	1,3	
2016	3,2	
2017	3,9	+1,0 pozitív kockázati tényező

Forrás: KSH alapján ÁSZ szerkesztés

Az indikátor értéke alapján pozitív kockázatot hordoz. Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek számát tekintve kiugró változás a 2016. évben következett be. Ekkortól volt érzékelhető jelentősebb mértékben a lakásépítési kedv növekedése. Ugyanakkor a 2018. év I-III. negyed-
évének adatai alapján az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek száma 2,7 darab volt.

A lakáspiaci helyzet kedvező alakulását támogatta az otthonteremtési program, illetve hozzájárult a lakosság foglalkoztatási és jövedelmi helyzetének javulása is. A kiadott építési engedélyek számának elmúlt növekedése jól mutatta az új építésű lakások iránti kereslet növekedését.

3. AZ ÉRTÉKFA SZINTJEINEK ÉRTÉKELÉSE

Az államadósság-mutató értéke folyamatosan csökkent az elmúlt években. Az államadósság-mutató csökkenése szempontjából meghatározó szerepet játszott a GDP növekedése, illetve öszszetevőinek jellemzően pozitív változása.

Az elemzésben szereplő tényezőcsoportok „értékfa” szerinti minősítését – az elemzési módszer tan és az egyes tényezők minősítése alapján – a **29. számú táblázat** mutatja be.

29. táblázat

A tényezőcsoportok és a tényezők minősítése

Tényezőcsoport megnevezése	Tényezőcsoport minősítése	1. tényező	2. tényező	3. tényező
Költségvetési hiány	Stabil	Stabil	Stabil	Negatív
Államadósság-kezelés – Devizaadósság	Pozitív	Pozitív	Stabil	Pozitív
Államadósság-kezelés – Forintadósság	Stabil	Stabil	Stabil	Stabil
Versenyképesség-külső	Pozitív	Stabil	Pozitív	Pozitív
Versenyképesség-belső	Stabil	Stabil	Negatív	Pozitív
Fejlesztés	Stabil	Pozitív	Stabil	Stabil
Foglalkoztatás	Pozitív	Pozitív	Pozitív	Pozitív
Fogyasztás	Pozitív	Pozitív	Pozitív	Pozitív
Gazdasági-társadalmi fenntarthatóság*	Pozitív	Pozitív	Pozitív	Pozitív

1. tényező: fenntarthatósági tényező, 2. tényező: minőségi tényező, 3. tényező: mennyiségi tényező

* Az 1-3. tényező egyaránt fenntarthatósági tényezők.

Forrás: ÁSZ szerkesztés

Megállapítható, hogy az egyes tényezőcsoportok pozitív, illetve stabil minősítése alapvetően támogatta az államadósság csökkenését, valamint a gazdasági teljesítmény értékének emelkedését. A feltárt pozitív kockázati tényezők kedvezőek a devizaadósság kiegyensúlyozott csökkenése, illetve a gazdasági növekedés középtávú alakulása szempontjából.

A költségvetési hiány és államadósság-kezelés tényezőcsoportokhoz tartozó tényezők – az elsődleges költségvetési egyenleg változása a GDP százalékában indikátort kivéve – stabil, illetve pozitív minősítéssel rendelkeztek. Ezek alapján az államadósság-kezelés devizaadósság tényezőcsoport pozitív kockázattal rendelkezett, míg az államadósság-kezelés forintadósság és a költségvetési hiány tényezőcsoport stabil minősítést ért el.

A **költségvetési hiány tényezőcsoport** esetében kedvező folyamatot jelentett a centralizációs arány csökkenése és az uniós módszertan szerinti költségvetési hiány uniós előírásnak való megfelelése.

A költségvetési hiány tényezőcsoport esetében az elsődleges költségvetési egyenleg változása a GDP százalékában tényező esetében tárt fel az elemzés negatív kockázatot. Az elsődleges költségvetési egyenleg negatívból pozitívba történő „átfordulása” azért fontos szempont, mert ennek megvalósulása nélkül e tényező hátrányosan befolyásolhatja az államadósság alakulását. Ezáltal pedig az elemzés középpontjában álló államadósság-mutató további javulását is hátrányosan érintheti. E tényező alakulásának nyomon követésére rövid távon is kiemelt figyelmet szükséges fordítani.

Az **államadósság-kezelés tényezőcsoportok** összetevőinek részletesebb elemzése alapján megállapítható, hogy az adósság finanszírozásának mennyiségi és minőségi tényezőihez tartozó indikátorok egyaránt kedvezően alakultak. A forintadósság durációjának változása és a kamatkiadások változása a GDP százalékában tényezők egyaránt stabil minősítéssel rendelkeztek. Az államadósság-kezelés fenntarthatóságát jellemző devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított arányának változása tényező csökkenése pozitívan értékelhető, hiszen ez tovább javítja az államadósság-kezelés kapcsán felmerülő finanszírozási kockázatok mérséklését.

Az államadósság-kezelés tényezőcsoportok kedvező minősítése jellemzően az államadósság elmúlt években végbement szerkezeti változásainak, a kamatkiadások GDP arányos értékének csökkenésének, valamint a hozamkörnyezetben megfigyelhető pozitív folyamatoknak volt köszönhető.

Az államadósság-kezelés tényezőcsoportok esetében – a 2018. évről rendelkezésre álló adatok alapján – szükséges rámutatni, hogy folyamatosan változik az adósságkezelés számára korábban kedvező pénzügyi környezet. A 2017. évben megkezdődött a devizakötvények felárának növekedése, a 2018. évben az állampapírok referenciahozamának emelkedése, emellett az árfolyamok változékonysága is kihívást jelentő tényező. E változások – az államadósság nominális értékének növekedése mellett - hozzájárultak ahhoz, hogy a nettó kamatkiadások nominális értéke a korábbi évektől eltérően növekedjen a 2017. évben az előző évhez képest. A változó hozamkörnyezetre való reagálás alapvető fontosságú.

A **versenyképesség tényezőcsoporton** belül a külső versenyképességi tényezők együttesen pozitív minősítéssel rendelkeztek. A külső versenyképességet jellemző tényezők közül a nettó nemzetközi befektetési pozíció változása és a folyó fizetési mérleg egyenlegének változása a

GDP százalékában tényezők kedvezően alakultak. A módszertan alapján mindkét tényező pozitív kockázati tényezőt jelent és rövid- és középtávon támogatják a GDP növekedését. Az exportpiaci részesedés változása ráirányítja a figyelmet az export növekedési ütemének fenntartása mellett a szerkezeti kérdések értékelésének szükségességére is. A szolgáltatások pozitív egyenlege mellett az áruk egyenlege is hozzájárult a folyó fizetési mérleg többletéhez, azonban szükséges rámutatni, hogy az áruk egyenlege egyre kevésbé képes hozzájárulni a külkereskedelmi forgalom aktívumához. A folyó fizetési mérleg GDP arányos többletének fennmaradása szintén alapvető fontosságú a gazdasági növekedés fenntarthatósága szempontjából.

A nettó nemzetközi befektetési pozíció változása tényező esetében értékének folyamatos csökkenése ráirányítja a figyelmet a külső eladósodottság mérséklésének jelentőségére. Ugyanakkor kiemelendő, hogy csökkenése a közvetlen működőtőke-befektetések növekedése mellett valósult meg. A tőkevonzó képesség a magyar gazdaság számára alapvető fontosságú. Ennek indokai közé tartozik, hogy a külföldi működőtőke-befektetések élénkítik a hazai pénzügyi piacot, elősegítik a gazdaság termelékenységének növekedését, valamint munkahelyeket teremtenek.

A belső versenyképesség tényezőcsoporton belül a tényezők – a munkaerőköltség változása kivételével – stabil minősítéssel rendelkeztek. Az ipari termelés versenyképességének változása és a szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének változása esetében a 2017. évre vonatkozóan nem tárt fel negatív kockázati tényezőt az elemzés. Ugyanakkor a szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének változása esetén kiemelendő a 2017. évben tapasztalható, korábbi évekhez képest jelentősebb növekedés, amely szintén hozzájárult a külkereskedelmi folyamatok és a gazdasági növekedés kedvező alakulásához.

A munkaerőköltség változása tényező alakulása fontos negatív kockázati tényezőt jelent. A munkabérek növekedése a fogyasztás szempontjából kedvező hatásokat rejt magában, azonban a termelés hatékonyságát, illetve jövedelmezőségét negatívan érinti. E hatás a 2017. évig nem hátráltatta a gazdasági növekedést, azonban a 2018. évben a munkabérek növekedése által generált munkaerőköltség folytatódó növekedése a negatív kockázat erősödését vetíti előre. Ráadásul az államháztartás számára a bérek növekedése a költségvetési egyenleg alakulása szempontjából is meghatározó tényezőt jelent.

A **fejlesztés tényezőcsoport** folyamatai alapvetően kiegyensúlyozottak voltak. A K+F ráfordítások változása a GDP százalékában és a bruttó állóeszköz felhalmozás változása a GDP százalékában tényezők stabil minősítéssel rendelkeztek.

A stabil minősítés ellenére a K+F ráfordítások esetében kedvezőtlen folyamatot jelentett, hogy a 2016. évhez képest a 2017. évben nem növekedett a K+F ráfordítások aránya a GDP százalékában kifejezve. Mindez azért is kiemelten fontos, mert a technológiai előrehaladás és a termelékenység fejlődésének, ezáltal a gazdasági növekedésnek is az alapját jelentik a K+F ráfordítások, valamint az ilyen jellegű beruházások.

Kedvező folyamatnak értékelhető, hogy a bruttó állóeszköz felhalmozás a 2017. évet követően a 2018. évben is tovább bővült, közel azonos dinamikával. Ezáltal e tényező esetében a stabil minősítés tovább erősödött a 2018. évben.

A fejlesztések fenntarthatóságát jellemző vállalati hitelállomány változása tényezőt jellemző indikátor növekedése szintén pozitív változást jelentett. A 2017. évi dinamikus növekedés és a

2018. évi hitelfelvételi hajlandóság alakulása azt mutatja, hogy a vállalatok részéről jelentősen növekedett a hitelek iránti kereslet, amely a különböző beruházások megvalósítása szempontjából kedvező változást jelent. A vállalati hitelpiac kiegyensúlyozott és fenntartható növekedése a következő években hozzájárulhat a K+F ráfordítások és a bruttó állóeszköz felhalmozás növekedéséhez.

A feltárt kockázati tényezők alapján, középtávon a gazdaságpolitikának a fejlesztés tényezőcsoportra kitüntetett figyelmet szükséges fordítania. Hosszabb időtávban a gazdasági növekedés fenntarthatósága szempontjából alapvető jelentőségű, hogy sikerül-e a fejlesztés tényezőcsoporthoz tartozó tényezők javuló tendenciáját fenntartani, valamint a K+F ráfordítások értékét növelni a GDP arányában.

A **foglalkoztatási tényezőcsoport** folyamatai a gazdasági növekedést több szempontból is támogatták a 2017. évben és az ehhez tartozó tényezők alakulása. A foglalkoztatottsági helyzet javulása hozzájárult ahhoz, hogy növekedjen a rendelkezésre álló, elkölthető jövedelem, ezáltal közvetett módon a fogyasztási kereslet. Kedvező folyamatot jelentett, hogy a foglalkoztatottak számának és az aktivitási ráta növekedésével párhuzamosan csökkent a tartós munkanélküliek száma. A foglalkoztatás tényezőcsoporthoz tartozó tényezők mindegyike pozitív kockázati tényezőt jelentett. Értékük kedvező változása elősegítette a fogyasztási kereslet növekedését és ezzel párhuzamosan, közvetett módon, az életminőség fejlődését. A tényezőcsoporthoz tartozó tényezők minősítése alapján a foglalkoztatás tényezőcsoport együttesen pozitív minősítéssel rendelkezett. Kiemelendő, hogy a minőségi, a mennyiségi és a fenntarthatósági jellegű tényező is pozitív minősítéssel rendelkezett. Ezek alapján a foglalkoztatás tényezőcsoport pozitívan járult hozzá a GDP növekedéséhez, amelynek hatása rövid-, és középtávon is kimutatható.

A **fogyasztás tényezőcsoport** esetében mindhárom tényező pozitívan befolyásolta a gazdasági növekedést. A bruttó reálkeresetek, a háztartások fogyasztási kiadásainak és a háztartások pénzügyi eszközeinek állományváltozása elősegítette a kereslet értékének emelkedését. Ezzel párhuzamosan a háztartások megtakarítási hajlandósága is erősödött. Mindez azt mutatja, hogy a háztartások növekvő jövedelmük egy részét megtakarításra, a másik részét pedig fogyasztásra használták fel. Ez egyértelműen kedvez a pénzügyi- és a fogyasztási javak piacának is, támogatja a GDP kedvező alakulását termelési és felhasználási oldalról egyaránt. Kedvező folyamatnak tekinthető, hogy mindhárom tényező esetében a 2018. évben is tovább folytatódott a javuló tendencia, ezáltal megerősítve az e tényezők által hordozott pozitív kockázatot.

A kedvező folyamatok jól láthatóak a **gazdasági-társadalmi fenntarthatósági tényezőcsoport** esetében is. A szegénységi arány változása, a felnőtt népességből oktatásban, képzésben résztvevők arányának változása és az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek számának változása tényezők egyaránt pozitív kockázatot hordoztak. Ezáltal az általános gazdasági-társadalmi fenntarthatóság tényezőcsoport minősítése együttesen pozitív volt. A gazdasági-társadalmi tényezőcsoport pozitív minősítése visszaigazolta, hogy a más tényezőcsoportokban feltárt pozitív változások a hosszabb időszakot érintő általános fenntarthatóság területein is éreztetik hatásukat. Kiemelendő, hogy a szegénységi arány és az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek száma a 2018. évben is kedvezően alakult, alátámasztva a pozitív kockázati minősítést.

Az egyes tényezőcsoportok értékelése alapján az államadósság-mutató számlálójában szereplő **államadósság** alakulása stabilnak minősíthető. Ehhez az államadósság-kezelés – devizaadósság

tényezőcsoport pozitív kockázati minősítéssel járult hozzá, a költségvetési hiány és az államadósság-kezelés – forintadósság tényezőcsoportok stabil minősítése mellett.

Az államadósság-mutató nevezőjében szereplő **GDP** esetén a külső versenyképesség, a foglalkoztatás és a fogyasztás tényezőcsoportok folyamatai pozitívan érintették a gazdasági növekedést. E tényezők a GDP növekedését középtávon is kedvezően befolyásolhatják. A fejlesztés és a belső versenyképesség tényezőcsoportok alapvetően stabil folyamatai szintén hozzájárulnak a gazdasági növekedés fenntartásához, ugyanakkor szükséges figyelembe venni a feltárt kockázati tényezőt, illetve az egyes tényezőknél feltárt gazdaságpolitikai kihívásokat.

Összességében megállapítható, hogy az államadósság-mutató fenntartható csökkentése szempontjából számos pozitív kockázat merül fel, amelyek támogatják az Alaptörvényben rögzített cél teljesülését. Ugyanakkor fontos szempontot jelent a feltárt negatív kockázati tényezők alapján, hogy a gazdaságpolitikának célszerű kiemelt figyelmet fordítania az elsődleges költségvetési egyenleg negatív értékének kezelésére, a munkaerőköltség növekedéséből származó gazdasági hatások kezelésére, a beruházások kiegyensúlyozott növekedésének biztosítására, valamint a K+F ráfordítások arányának emelésére.

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

ÁKK	Állami Adósságkezelő Központ Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Alaptörvény	Magyarország Alaptörvénye
ÁSZ	Állami Számvevőszék
EDP	Európai Unió túlzott hiány eljárása
Eurostat	Az Európai Bizottság Statisztikai Főigazgatósága
FDI	Foreign Direct Investment (Közvetlen működőtőke-befektetés)
GDP	Bruttó hazai termék
K+F	kutatás és fejlesztés
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
MNB	Magyar Nemzeti Bank
PM	Pénzügyminisztérium

FOGALOMTÁR

Adósság megújítási kockázat	Az adott időpontban lejáráó államadósság ismételt, külső vagy belső forrásból történő finanszírozásával kapcsolatos kockázat.
Aktivitási ráta	A gazdaságilag aktívak az adott korcsoporthoz tartozó népesség százalékában.
Bruttó államadósság	Az adott időpontban az igénybe vett adósságjellegű finanszírozási eszközök együttes értéke.
Bruttó hozzáadott érték	Az adott időszakban előállított kibocsátás és a folyó termelő felhasználás különbsége.
Centralizációs arány	Az adott évi költségvetési bevételek GDP-hez (bruttó hazai termékhez) viszonyított arányát fejezi ki.
Duráció	Az állampapírok súlyozott, átlagos futamideje, amely az adósság átárazódásához szükséges időt - és egyben az adósság portfólió kamatérzékenységét - fejezi ki.
Elsődleges költségvetési egyenleg	Az adott évben teljesült költségvetési bevételeket és kiadásokat tartalmazza.
Értékfa modell (Value driver tree model)	A modell célja, hogy egy kiemelt kategóriára hatást gyakorló tényezők rendszerszerűen kerüljenek bemutatásra. Az egyes elágazások által a hatást gyakorló tényezők átfogó jellemzése lehetséges.
Fenntartható adósságcsökkentés	Az államadósság-mutató folyamatosan csökkenő értéke úgy, hogy közben az egyéb gazdasági-társadalmi célok teljesülhessenek.
Fizetési mérleg	A fizetési mérleg egy meghatározott időszakra vonatkozóan egy adott ország statisztikai értelemben vett belföldi (rezidens) és külföldi (nem rezidens) gazdasági szereplői közötti, meghatározott időszakban lezajló reálgazdasági és pénzügyi műveletek adatait mutatja be.
Folyó fizetési mérleg	Egy ország lakosainak a külfölddel lebonyolított gazdasági ügyleteinek nyilvántartására szolgál.

Jövedelemegyenleg	A jövedelemegyenleg a munkajövedelemhez, részesedéshez és hitelekhez kapcsolódó jövedelmek egyenlege.
Kockázat	A kockázat egy cselekvési változat lehetséges negatív, vagy pozitívan értékelt következményeinek teljes leírása, beleértve a következmények súlyának és bekövetkezési valószínűségének bemutatását is.
Kockázati tényező	Azon költségvetési és makrogazdasági folyamatok, amelyek veszélyeztetik, vagy ellenkezőleg elősegítik az államadósságmutató fenntartható csökkenését.
Közvetlen működő tőkebefektetés (FDI)	Az FDI olyan határokon átnyúló a külföldi vállalat fölött hosszú távú ellenőrzést biztosító befektetés, ahol a beruházó legalább 10 százalékos részesedéssel rendelkezik.
Külkereskedelmi egyenleg	Az adott időszakban a külfölddel való kereskedelmi ügyletek értékének egyenlege, az exportált és importált termékek, illetve szolgáltatások értékének különbsége.
Mozgóátlag	Egy adott időszakon belül az egyes részídőszakokhoz tartozó értékek számtani átlaga.
Multiplikátor hatás	Annak mérőszáma, hogy a pótlólagos pénzköltés/ráfordítás mekkora mértékű hatást vált ki a gazdaság más szektoraiban, illetve a gazdaság egészében.
Pénzforgalmi szemléletű költségvetési egyenleg	A beszámolási időszakban az államháztartás központi alrendszerében teljesített bevételek és kiadások különbsége.
Portfólióbefektetés	Olyan befektetések, amelyeknek tárgya valamely – nem tulajdonosi célú – pénzügyi eszköz megvásárlása.
Referenciahozamok „széttartása”	A 10 éves (hosszú lejáratú) és az 5 éves (közép lejáratú) referenciahozam közötti különbséget fejezi ki az adott évre vonatkozóan.
Újraelosztási arány	A költségvetési kiadások GDP-hez viszonyított aránya.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Államadósság Kezelő Központ Zrt.: Éves jelentés az államadósság kezeléséről 2013-2017
2. Államadósság Kezelő Központ Zrt.: Állampapírpiac Negyedéves tájékoztató 2018. harmadik negyedév <http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#negyedev-es-tajekoztato>
3. Államadósság Kezelő Központ Zrt.: A központi költségvetés finanszírozása és adósságának alakulása 2017. december, 2018. december <http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#havi-monitoring>
4. Államadósság Kezelő Központ Zrt.: Állampapírpiac Havi tájékoztató 2013. december, 2014. december, 2015. december, 2016. december, 2017. december, 2018. november
<http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#havi-jelentesek>
5. Államadósság Kezelő Központ Zrt.: A központi költségvetés bruttó kamatkidadásainak és kamatbevételeinek alakulása <http://www.akk.hu/hu/oldal/statisztika#alapidatok>
6. Államadósság Kezelő Központ Zrt.: A forint állampapírok állománya <http://www.akk.hu/hu/oldal/statisztika>
7. Állami Számvevőszék: Elemzés az aktivitási ráta alakulásáról (2018. április)
8. Állami Számvevőszék: Elemzés - A monetáris politika hatása a költségvetési kockázatok csökkentésére (2018. február)
9. Állami Számvevőszék: Elemzés a 2017. évi költségvetési folyamatok makrogazdasági összefüggéseiről, a zárszámadás ellenőrzése kapcsán (2018. október)
10. Központi Statisztikai Hivatal: Jelentés a kormányzati szektor egyenlegéről és adósságáról (Központi Statisztikai Hivatal, 2018. évi II. számú EDP-jelentés, 2018. október)
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/edp/edp181024.pdf>
11. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 3.1.24. A kormányzati szektor főbb negyedéves adatai http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qp001b.html
12. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.1.2.2. A 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása nemeként http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf033.html
13. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.1.2.2. A 15-74 éves népesség munkaerőpiaci státusa 2018. III. negyedévében
https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/15_74_abra_1806.pdf
14. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.3.2. Munkanélküliség (2003-2017)
http://www.ksh.hu/thm/2/indi2_3_2.html
15. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.1.5.1. A közfoglalkoztatás keretében foglalkoztatottak munkaügyi adatai (költségvetés)
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli038.html

16. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.6.1. Jövedelem-eloszlás, szegénység (2003-2018) http://www.ksh.hu/thm/2/indi2_6_1.html
17. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 1.3.2. Egész életen át tartó tanulás (2003-2017) http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_3_2.html
18. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.3.1. Lakásépítés, lakásmegszűnés, üdülőépítés (negyedéves adatok) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_zrs007a.html
19. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.7.5 Lakásberuházások (2003-2017) http://www.ksh.hu/thm/2/indi2_7_5.html
20. Központi Statisztikai Hivatal: Helyzetkép az építőiparról, 2017 <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelepit/jelepit17.pdf>
21. Központi Statisztikai Hivatal: Jelentés a beruházások 2016. évi alakulásáról <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelberuh/jelberuh16.pdf>
22. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 1.1.3. A bruttó állóeszköz-felhalmozás (beruházások) alakulása (2003–2017) http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_1_3.html
23. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 2.1.53. Reálkeresetek alakulása (1992–) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qli042.html
24. Központi Statisztikai Hivatal: Jelentés a külkereskedelem teljesítményéről, 2015 <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/kulker/kulker15.pdf>
25. Központi Statisztikai Hivatal: Jelentés a külkereskedelem teljesítményéről, 2016 www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/kulker/kulker16.pdf
26. Központi Statisztikai Hivatal: Jelentés a külkereskedelem teljesítményéről, 2017 www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/kulker/kulker17.pdf
27. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 7.6. Külkereskedelmi termékforgalom, kivitel http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_int006a.html
28. Magyar Nemzeti Bank A fizetési mérleg (folyó- és tőkemérleg) (SCV vállalatok nélkül) <https://www.mnb.hu/letoltes/bpm6fmuqevesfobbszamokhufhu.xlsx>
29. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 3.1.2. A bruttó hazai termék (GDP) értéke forintban, euróban, dollárban, vásárlóerő-paritáson (1995–) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt015.html
30. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 1.1.2. A fogyasztás és megtakarítás alakulása (2003–2017) http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_1_2.html
31. Központi Statisztikai Hivatal: Statisztikai Tükör A háztartások fogyasztása 2017. május 4. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/haztfogy/haztfogy1612.pdf>
32. Központi Statisztikai Hivatal: Statisztikai Tükör A háztartások fogyasztása 2018. május 30. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/haztfogy/haztfogy1712.pdf>
33. Központi Statisztikai Hivatal: Statisztikai Tükör A háztartások fogyasztása 2018. I. félév www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/haztfogy/haztfogy1806.pdf

34. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 3.7.5. A háztartások pénzügyi vagyona http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qse008c.html
35. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 4.2.2. Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei (2001–) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_oia004.html
36. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 4.2.2.1. Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_oia002.html
37. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 1.3.1. Kutatás, kísérleti fejlesztés, innováció (2003–2017) http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_3_1.html
38. Központi Statisztikai Hivatal: Statisztikai Tükör Kutatás és fejlesztés 2018. július 16. www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/tudkut/tudkutelo17.pdf
39. Központi Statisztikai Hivatal: Munkaerőköltség-index (2015. IV. né.–2018. III. né.) https://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tabl/teilm100.html
40. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 3.1.6. Hozzájárulás a bruttó hazai termék (GDP) növekedéséhez http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt017a.html
41. Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 3.1.19. Hozzájárulás a bruttó hazai termék (GDP) növekedéséhez (termelési oldal) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qpt009a.html
42. Magyar Nemzeti Bank: Hitelezési folyamatok, 2018. augusztus <https://www.mnb.hu/letoltes/hitelezesi-folyamatok-2018-augusztus-hu.PDF>
43. Magyar Nemzeti Bank: Hitelezési folyamatok, 2018. március <https://www.mnb.hu/letoltes/hitelezesi-folyamatok-2018-marcius-hu.PDF>
44. Magyar Nemzeti Bank: A hazai export szektor szerepe és szerkezete. 2018.
45. Magyar Nemzeti Bank Közvetlentőke-befektetések (BPM6 módszertan szerint) Átfolyó tőkétől és eszközportfólió-átrendezéstől megtisztított <https://www.mnb.hu/letoltes/megtisztitottfdiforgalmakhufhu.xlsx>
46. Magyar Nemzeti Bank Fizetési Mérleg Jelentés 2019. január <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/fizetesi-merleg-jelentes/fizetesi-merleg-jelentes-2019-január>
47. Magyar Nemzeti Bank Fizetési Mérleg Jelentés 2018. január <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/fizetesi-merleg-jelentes/fizetesi-merleg-jelentes-2018-január>
48. Magyar Nemzeti Bank Pénzügyi eszközök és kötelezettségek állománya S.14 Háztartások <https://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/xii-a-nemzetgazdasag-penzugyi-szamlai-penzugyi-eszkozok-es-kotelezettsegek-allomanyai-es-tranzakcioi/teljes-koru-minden-szektorra-vonatkozó-penzugyi-szamlak/idosoros-tablak-szektoronkent-scv-kei>

49. Nemzetgazdasági Minisztérium: Makrogazdasági és költségvetési előrejelzés 2017-2021 (2017) <http://www.kormany.hu>
50. Nemzetgazdasági Minisztérium: Makrogazdasági és költségvetési előrejelzés 2018-2022 (2018) <http://www.kormany.hu>
51. Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről szóló 2016. évi XC. törvény végrehajtásáról szóló törvény
52. Magyarország 2016. évi központi költségvetéséről szóló 2015. évi C. törvény végrehajtásáról szóló törvény
53. Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi C. törvény végrehajtásáról szóló törvény
54. Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről szóló 2013. évi CCXXX. törvény végrehajtásáról szóló törvény

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Az indikátorokhoz kapcsolódó alapadatok elérhetősége

Alapadat megnevezése	Publikálás gyakorisága	Publikálás dátuma	Publikáló szervezet	Elérhetősége
Centralizációs arány GDP	Évente/ Félévente	Minden évben április 1-ig, illetve október 1-ig	KSH	https://www.ksh.hu/edp_jelentes http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qp001b.html?back=/stadat_krm http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt001.html
Kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiánya a GDP százalékában	Évente/ Félévente	Minden évben április 1-ig, illetve október 1-ig	KSH	https://www.ksh.hu/edp_jelentes http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qp001b.html?back=/stadat_krm
Elsődleges költségvetési egyenleg a GDP százalékában	Évente	Évente legkésőbb július 30-ig	PM	<i>Zárszámadási törvény – Az indokolás mellékletei/Az államháztartás főbb jellemzői</i> http://www.parlament.hu/irom41/01671/01671.html http://www.parlament.hu/irom40/17578/17578.htm http://www.parlament.hu/irom40/12284/12284.htm http://www.parlament.hu/irom40/05954/05954.htm
Devizaadósság aránya	Évente/ havonta	Minden hónapban	ÁKK	http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#eves-jelentesek

Euró kötvény felára	Évente/ Havonta	Minden hónapban	ÁKK	http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#havi-jelentesek
Devizaadósság összetétele MNB középárfolyam	Évente/ Havonta	Minden hónapban	ÁKK, MNB	http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#eves-jelentesek https://www.mnb.hu/arfolyam-lekerdezes
Referenciahozamok	Évente/ Havonta	Minden hónapban	ÁKK	http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#eves-jelentesek
Forintadósság durációja	Évente/ Negyedévente	Minden ne- gyedévben	ÁKK	http://www.akk.hu/hu/oldal/kiadvanyok#eves-jelentesek
Kamatkiadások a GDP százalékában	Évente	Évente legkésőbb jú- lius 30-ig	ÁKK	<i>A központi költségvetés bruttó kamatkiadásainak és kamatbevételeinek alakulása</i> http://www.akk.hu/hu/oldal/statisztika#alapadatok
Exportpiaci részesedés változása	Évente	Évente legkésőbb szeptemberig	MNB, EUROSTAT	https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=ti psex13&plugin=1
Nettó nemzetközi befektetési pozíció	Évente	Évente legkésőbb szeptemberig	MNB	https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=ti psii10&plugin=1

Folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában	Évente/ Negyedévente	Évente legkésőbb április 30-ig	MNB	http://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/viii-fizetesi-merleg-kozvetlen-tokebefektetese-kulfolddel-szembeni-allomanyok/fizetesi-merleg-kulfolddel-szembeni-allomanyok/bpm6-modszertan-szerinti-adatok Éves Idősoros adatok speciális célú vállalatok nélkül, fizetési mérleg és állományi adatok forintban https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/fizetesi-merleg-jelentes
Munkaerő-költség index	Évente	Tárgyévét követő augusztus	KSH	https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teilm100
Ipari termelés volumenindexe Munkaerőköltség-index	Évente	Tárgyévét követő augusztus	KSH	http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_oia004.html https://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tabl/teilm100.html https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teilm100
Szolgáltatások hozzájárulása a GDP növekedéséhez	Évente/ negyedévente	Tárgyévét követő március	KSH	http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt017a.html
Vállalati hitelállomány volumenindexe	Félévente	Tárgyévét követő május	MNB	https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/hitelezesi-folyamatok/hitelezesi-folyamatok-2018-augusztus

K+F ráfordítások a GDP százalékában	Évente	Tárgyévet követő 210. nap	KSH	http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_3_1.html
Bruttó állóeszköz felhalmozás volumenindexe	Évente	Tárgyévet követő szeptember/előzetes adatok 3 hónapon belül	KSH	http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_1_3.html
Aktivitási ráta	Évente/ Negyedévente	Tárgyévet követő 2. hónap	KSH	http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadata_evkozi/e_qlf033.html
Tartós munkanélküliségi ráta	Évente/ Negyedévente	Tárgyévet követő 2. hónap	KSH	http://www.ksh.hu/thm/2/indi2_3_2.html
Foglalkoztatási arány	Évente/ Negyedévente	Tárgyévet követő 2. hónap	KSH	http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadata_evkozi/e_qlf033.html
Háztartások pénzügyi eszközeinek állománya	Évente/ negyedévente	Tárgyévet követő 2 hónapon belül	MNB	https://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/xii-a-nemzetgazdasag-penzugyi-szamlai-penzugyi-eszkozok-es-kotelezettsegek-allomanyai-es-tranzakcioi/teljes-koru-minden-sektorra-vonatkozó-penzugyi-szamlak/idosoros-tablak-sektoronként-scv-kel
Bruttó reálkereseti index	Évente	Tárgyévet követő 2 hónapon belül	KSH	https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eyes/i_qli042.html

Háztartások fogyasztási kiadásainak volumen-indexe	Évente	Tárgyévet követő 210. nap	KSH	http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_1_2.html
Szegénységi arány	Évente	Tárgyévet követő 3. hónapon belül	KSH	http://www.ksh.hu/thm/2/indi2_6_1.html
A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők aránya	Évente	Tárgyévet követő 3. hónapon belül	KSH	http://www.ksh.hu/thm/1/indi1_3_2.html
Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek száma	Évente/ Negyedévente	Tárgyévet követő 3. hónapon belül	KSH	http://www.ksh.hu/thm/2/indi2_7_5.html

Forrás: ÁSZ szerkesztés

2. melléklet: Az elemzésében szereplő tényezők értékelési táblázata

Tényezőcsoport	Tényező megnevezése	Adatforrás	Számítási mód	Negatív kockázati tényező*	Pozitív kockázati tényező*
Költségvetési hiány	Centralizációs arány változása	KSH	3 év átlaga	Növekedés mértéke legalább 2 százalékpont	Csökkenés mértéke legalább 2 százalékpont
	A kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiányának változása a GDP százalékában	KSH	3 év átlaga	Növekedés mértéke legalább 0,5 százalékpont	Csökkenés mértéke 0,5 százalékpontnál nagyobb
	Elsődleges költségvetési egyenleg változása a GDP százalékában	PM	3 év átlaga	Negatív előjelű, vagy pozitív esetben a csökkenés mértéke legalább 0,5 százalékpont	Pozitív előjelű és a növekedés mértéke legalább 0,5 százalékpont
Államadósság-kezelés – devizaadósság	Devizaadósság teljes adóssághoz viszonyított arányának változása	ÁKK	3 év átlaga	Devizaadósság aránya legalább 1,5 százalékponttal növekszik	Devizaadósság aránya legalább 1,5 százalékponttal csökken és a bruttó kamatkiadások a GDP arányában nem növekednek
	<i>Euró kötvény felárának változása</i>	ÁKK	3 év átlaga	Növekedés mértéke legalább 0,5 százalékpont	Csökkenés mértéke legalább 0,5 százalékpont
	Árfolyam-érzékenység változása	ÁKK, MNB	3 év átlaga	Növekedés mértéke legalább 15 százalékpont	Csökkenés mértéke legalább 15 százalékpont

Államadósság- kezelés – forintadósság	Referenciahozamok "széttartásának" változása	ÁKK	3 év átlaga	A 10 éves referenciahozam növekedése mellett a csökkenés mértéke legalább 0,3 százalékpont	A 10 éves referenciahozam csökkenése mellett a növekedés mértéke legalább 0,3 százalékpont
	Forintadósság durációjának változása	ÁKK	3 év átlaga	Csökkenés mértéke legalább 0,5 év	Növekedés mértéke legalább 0,5 év
	Kamatkiadások változása a GDP százalékában	ÁKK	3 év átlaga	Növekedés mértéke legalább 0,5 százalékpont	Csökkenés mértéke legalább 0,5 százalékpont
Versenyképesség/ Külső versenyképesség	Exportpiaci részesedés változása	MNB, Eurostat	5 év átlaga	Csökkenés mértéke 3 százalékpontnál kisebb	Növekedés mértéke 3 százalékpontnál nagyobb
	Nettó nemzetközi befektetési pozíció változása	MNB, Eurostat	3 év átlaga	Csökkenés mértéke legalább 5 százalékpont	Növekedés mértéke legalább 5 százalékpont
	Folyó fizetési mérleg egyenlegének változása a GDP százalékában	MNB	3 év átlaga	Csökkenés mértéke legalább 0,5 százalékpont	Növekedés mértéke legalább 0,5 százalékpont
Versenyképesség/ Belső versenyképesség	Ipari termelés versenyképességének változása	KSH	3 év átlaga	Csökkenés mértéke legalább 2 százalékpont	Növekedés mértéke legalább 2 százalékpont
	Munkaerőköltség változása	KSH	3 év átlaga	Növekedés mértéke legalább 5 százalékpont	Növekedés mértéke az inflációs ráta értékénél kisebb
	Szolgáltatások bruttó hozzáadott értékének változása	KSH	3 év átlaga	Csökkenés mértéke legalább 0,3 százalékpont	Növekedés mértéke legalább 0,3 százalékpont

Fejlesztés	Vállalati hitelállomány változása	MNB	3 év átlaga	Negatív érték	Növekedés mértéke legalább a GDP 1%-a
	K+F ráfordítások változása a GDP százalékában	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Növekedés mértéke legalább 0,3 százalékpont
	Bruttó állóeszköz felhalmozás változása a GDP százalékában	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Növekedés mértéke legalább 5 százalékpont
Foglalkoztatás	Aktivitási ráta változása	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Növekedés mértéke legalább 1 százalékpont
	Tartós munkanélküliségi ráta változása	KSH	3 év átlaga	Pozitív érték	Csökkenés mértéke legalább 0,5 százalékpont
	Foglalkoztatási arány változása	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Növekedés mértéke legalább 1 százalékpont
Fogyasztás	Háztartások pénzügyi eszközeinek állományváltozása	MNB	3 év átlaga	Csökkenő tendencia és a háztartások fogyasztási kiadásai nem növekednek	Növekvő tendencia és a háztartások fogyasztási kiadásai növekednek
	Bruttó reálkeresetek változása	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Növekedés mértéke legalább 3 százalékpont
	Háztartások fogyasztási kiadásainak változása	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Növekedés mértéke legalább 3 százalékpont
Humán életminőség index	Szegénységi arány változása	KSH	3 év átlaga	Pozitív érték	Negatív érték
	A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők aránya	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Pozitív érték
	Az ezer főre jutó kiadott építési engedélyek száma	KSH	3 év átlaga	Negatív érték	Pozitív érték

Forrás: ÁSZ szerkesztés

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

1052 Budapest, Apáczai Csere János utca 10.

Levélcím: 1364 Budapest 4. Pf. 54

Telefon: +36 1 484 9100 Telefax: +36 1 484 9200

www.asz.hu